

TMMOB Şehir Plancıları Odası

**Afet Çalışmaları
Merkezi**

**KENTLEŞME
POLİTİKALARINDA
DERİNLEŞEN RİSK
ORMAN
YANGINLARI**

Mart, 2026

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

Yayın Adı

Kentleşme Politikalarında Derinleşen Risk: Orman Yangınları

Hazırlayanlar

Ayhan ERDOĞAN
Gencay SERTER
Özlem YALÇINKAYA
Pınar ÇOBANYILMAZ

Katkı Sunanlar

Deniz KİMYON TUNA
Gözde GÜLDAL KARATAŞ
Özgür Yanıt KAYA

Dizgi ve Yayına Hazırlık

Ayşecan AKŞİT
Furkan TÜRK

Yayıncı

TMMOB Şehir Plancıları Odası

TMMOB Şehir Plancıları Odası Genel Merkezi

Remzi Oğuz Arık Mah. Atatürk Bulvarı, Bulvar Apt.219/7
Çankaya/ANKARA

ISBN: 978-605-01-1750-9

Mart, 2026

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	4
2. YENİ KENTSEL RİSK: ORMAN YANGINLARININ ARTAN ŞİDDETİ VE MİKTARI	6
3. DOĞAL ALANLAR ve KENTLEŞME ARASINDA DEĞİŞEN ve DÖNÜŞEN İLİŞKİNİN YIKICI YÜZÜ	8
4. ORMAN SÖMÜRÜSÜNÜN YASAL YÖNETSEL YÜZÜ	13
4.1. 6831 Sayılı Orman Kanununun Tahsis Hükümleri	15
4.2. 2B Yasası (6292 Sayılı Kanun) (2012).....	17
4.3. 6831 sayılı Orman Kanunu Ek Madde 16 (2018).....	18
4.4. "Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik" in 12. Maddesine Eklenen Fıkra (2025).....	20
4.5. 215 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2025).....	21
4.6. Kentleşme Politikaları, Ormansızlaşma Kanunlarının Uygulanması ve Yangın İlişkisi: Türkiye Örnekleri.....	22
5. BİR AFET TÜRÜ OLARAK ORMAN YANGINLARININ PLANLAMA MESLEĞİ VE PRATIĞI İÇERİSİNDE NASIL DEĞERLENDİRİL(ME)DİĞİNE İLİŞKİN ANALİZ	35
5.1. İmar Mevzuatında "Görünmez" Risk ve Sakınım Planlaması Eksikliği	36
5.2. Kurum Görüşlerinin Bürokratikleşmesi ve Planlama Hiyerarşisindeki Kopukluk ...	36
5.3. Kent-Orman Arayüzünde (WUI) Hatalı Yer Seçimi ve Tasarım Kusurları.....	37
6. 2025 YILI SEFERİHİSAR VE ÇANAKKALE YANGINLARI ÜZERİNDEN ÇIKARILABİLECEK PLANLAMA DERSLERİ	38
6.1. Yangın Emniyet Bölgesinin (Tampon Bölge) Önemi.....	38
6.2. Yangın Emniyet Bölgelerinde Yapılan Yanlış Ağaçlandırma ve Peyzaj Projeleri....	40
6.3. Konut Yapılarının Bahçelerinde Uygulanan Yanlış Peyzaj Uygulamaları	41
6.4. Yangın Anında Hızlı Tahliyeyi Sağlayacak Yol Ağı ve Kurgusunun Eksikliği	42
7. ULUSLARARASI UYGULAMA ÖRNEKLERİ	44
7.1. Avustralya - AS3959 Standartları ve Orman Yangını Yönetimi (BMO) Belgesi.....	44
7.2. Kanada - FireSmart Kanada Belgesi.....	45
7.3. İspanya - Yasal Düzenlemeler ve Mekânsal Önlemler.....	47
7.4. Fransa - Orman Yangını Risk Önleme Planları ve Kentleşme Kontrolü.....	48
8. ORMAN YANGINLARI YÖNETİMİNDE YENİ BİR PARADİGMA: KAMUCU, BÜTÜNCÜL VE MEKÂNSAL ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	50
8.1. Yangına Zemin Hazırlayan Politikaların Tersine Çevrilmesi ve Hukuki Reform.....	50
8.2. WUI Odaklı Mekânsal Planlama İlkeleri ve Yönetmelik Zorunluluğu.....	51
8.3. Entegre ve Kamucu Müdahale Sistemi ile Yapısal Güvence.....	53
KAYNAKÇA	55

1. GİRİŞ

Son yıllarda giderek sıklaşan orman yangınları, ülkemizin karşı karşıya olduğu en önemli risklerden biri haline gelmiştir. Orman yangınlarının yalnızca ekolojik değil, ekonomik ve sosyal etkileri de giderek ağırlaşmaktadır. Yangınlar tarım alanlarını, yerleşim yerlerini, altyapıyı ve biyoçeşitliliği tehdit ederken; kırsal ekonomiyi zayıflatmakta, turizm gelirlerinde kayıplara sebep olmakta ve halk sağlığını tehdit etmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü verileri incelendiğinde; 2000-2009 yılları arasında yıllık ortalama **2.091** olan orman yangını sayısının, 2024 yılında **3.797**'ye yükseldiği görülmektedir. Yanan alan miktarı ise aynı dönemdeki yıllık ortalama **8.500** hektardan, 2024 yılında **27.485** hektara çıkmıştır. 2025 yılı Ekim ayı itibarıyla yanan alanın yaklaşık **80.000** hektara ulaşmasıyla, rekor seviyelerin görüldüğü 2021 yılından sonraki en yüksek hasar miktarı kaydedilmiştir.

Yangınların hem sıklık hem de etki alanı bakımından gösterdiği bu dramatik artış; iklim değişikliği, hatalı arazi kullanımı ve önleyici tedbirlerdeki yetersizliklerin birleşimiyle oluşan kırılgan tabloyu açıkça ortaya koymaktadır.

Elbette orman yangınları yalnızca ülkemizde değil, dünyanın dört bir tarafında tarih boyunca yaşanmış ve önümüzdeki dönemde de yaşanmaya devam edecektir. Doğal döngü içinde ormanların kendini yenilemesine ve hâkim türlerin yanı sıra farklı türlerin de yaşam bulmasına fırsat tanıyabilecek orman yangınları, ülkemizde çoğunlukla insan faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Yangınların sıklığının artması ve etkili bir müdahale, önleme ile yönetim stratejisinin bulunmaması ise bu durumu ciddi bir sorun hâline getirmektedir. İklim krizinin etkisiyle artan sıcak hava dalgaları yangınların yayılma hızını ve şiddetini artırırken, uygulanan rant odaklı kentleşme politikaları, denetimsizlik ve plansızlık orman alanlarımızda insan faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır.

Ormanlara dair koruma önceliğinin 2B Uygulamaları ve Orman Kanunu Ek 16. Madde düzenlemeleriyle zayıflatılması, orman ekosisteminin ayrılmaz parçası olan açıklık

ve taşlık alanların orman sahası dışına çıkarılarak yapılaşmaya açılmasına sebep olurken; kıyı ve orman alanlarının turizm ve maden yatırımlarına tahsis edilmesi, orman bitişiğindeki tarım alanlarının konut ve sanayi kullanımlarına açılması da orman içi ve çevresindeki insan kaynaklı kullanımların sayısını artırmaktadır. Bu fiziksel dönüşümlere ilave olarak merkezi ve yerel yönetimler arasındaki koordinasyon ve işbirliği noktasında yaşanan aksaklıklar, müdahalelerde yaşanan kapasite eksikliği gibi etmenlerle birlikte, yangınlar “kontrol edilebilir doğa olayları” düzeyini aşmış, sadece orman alanlarını değil yerleşimlerimizi de tehdit eden çok boyutlu bir sorun haline gelmiştir.

Sonuç itibariyle ülkemizin farklı bölgelerinde yaşanan orman yangınları günümüzde, doğal ekosistemimizle birlikte yerleşim alanlarımızı, geçim kaynaklarımızı ve geleceğimizi tehdit eder duruma gelmiştir. Orman yangınlarının yıldan yıla daha da yoğunlaşması bu konuya dair kapsamlı bir stratejinin hayata geçirilmesini elzem kılmaktadır.

Ülkemizin sahip olduğu iklim koşulları ve orman bitki örtüsü niteliğine benzer özelliklere sahip olan ve sık sık orman yangınlarına maruz kalan dünyanın birçok farklı bölgesindeki ülkelerde, yangınlar konusunda oldukça kapsamlı çalışmalar yürütülüp, belirlenen önlemler yasal ve yönetsel çerçevede bağlayıcı hale getirilmişken; ülkemizde bu konuda kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması hayati derecede önemli bir eksikliklerdir.

Bu rapor, orman yangınlarının yarattığı kayıpları azaltmak, orman ve insan faaliyetleri arasındaki ilişkiyi daha güvenli bir zemine oturtmak için mevcut uygulamalar, politikalar ve bunların yarattığı sorunlar ile yaşanan yangınlar sonrasında ortaya çıkan tabloya dair verilerden hareketle alınması gereken önlemleri başka ülke örneklerindeki metinlerden de yararlanarak belirlemeyi hedeflemektedir.

Ulusal mevzuatımızda bulunan eksiklikleri ortaya çıkarıp, uluslararası örnekleri inceleyerek çözüm önerilerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bu raporun gerek kanun koyucu mercilerce gerekse uygulamaya dönük iş ve işlemler yapmakla mükellef merkezi ve yerel idarelere faydalı olması en büyük beklentimiz ve temennimizdir.

2. YENİ KENTSEL RİSK: ORMAN YANGINLARININ ARTAN ŞİDDETİ VE MİKTARI

Kentsel alanlarla, kırsal ve doğal-yarı doğal alanlar arasındaki ilişki kentleşme serüveni boyunca içerisinde belirli bir gerilimi barındırarak oluşmuştur. Kentsel alanların sermaye çoğaltım aracı olarak kullanımına yönelik hamleler yoğunlaştıkça, bu alanların yayılım ve yoğunlaşma eğilimi yıkıcı ve ölümcül hale gelmiştir. Bu sürecin etkileri küresel, ulusal ve yerel ölçeklerde her geçen gün artan şekilde kendini göstermektedir. Doğal ve yarı doğal alanları ucuz hammadde ve tüketim nesnesi olarak gören kapitalist sistemin kontrolsüz üretim ve tüketim arzusu, tüm yerküreyi çöküşe sürükleyen iklim değişikliği sürecini tetiklemiştir.

Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası raporları, şehirlerin hem iklim krizini tetikleyen ana unsurlardan biri, hem de maruz kalma ve mağduriyet yaşama açısından kilit öneme sahip alanlar olduğunu vurgulamaktadır (UN-Habitat, 2011; Dünya Bankası, 2010). Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (The Intergovernmental Panel on Climate Change-IPCC) kapsamında yürütülen "İklim Değişikliği 2021: Fiziksel Bilim Temeli" isimli rapor 9 Ağustos 2021 tarihinde yayınlanmış olup bu rapora göre küresel iklimin olumsuz etkilerinin artarak devam edeceği görülmektedir (IPCC, 2021). Özellikle, Türkiye'yi de içeren Akdeniz Havzası, iklim değişikliğinin etkilerine en savunmasız bölgelerden biri olarak tanımlanmıştır (Wilby, 2007; WWF, 2021). Küresel iklim değişikliğinin Akdeniz havzasında yaratacağı etkiler; yükselen sıcaklıklara bağlı kuraklık, artan orman yangınları, su kaynaklarının azalması ve tüm bunlara bağlı tür sayısında azalışlar ve ekosistem bozulmaları olarak belirtilmektedir.

Bu etkilerden rapor konusu olan orman yangınlarının sayısına baktığımızda Akdeniz Havzası'nda ortalama yangın sayısının yıllık yaklaşık 50.000'e ulaştığı görülmektedir. Bu rakam 1970'lerdeki değerlerin yaklaşık iki katı bir seviyeyi işaret etmektedir. Yanan

alan miktarı da yıllık 600.000 ha civarına yükselmiş olup; bu oran da yine 1970'li yıllardaki miktarın yaklaşık iki katına tekabül etmektedir.

Akdeniz havzasında gözlenen sıcaklık artış eğilimi, ülkemizde de benzer bir seyir izlemektedir. Meteorolojik veriler incelendiğinde; yaz sıcaklıklarında sürekli bir artış, meteorolojik afetlerde ise hem sayısal hem de etki bakımından keskin bir yükseliş olduğu görülmektedir (MGM, 2020). Kayıtlı tarihlerdeki en sıcak yılların tamamı son 20 yıl içerisinde yaşanmış olup; 2018 yılı 15.5°C, 2010 yılı 15.1°C ve 2020 yılı 14.9°C ortalama sıcaklık değerleriyle öne çıkmaktadır (AMS, 2021).

Meteoroloji Genel Müdürlüğü, iklim değişikliğinin Türkiye üzerindeki gelecekteki etkilerini ortaya koymak amacıyla 2016-2099 dönemi için üç farklı küresel model üzerinden projeksiyonlar geliştirmiştir. RCP4.5 senaryosuna göre; söz konusu dönemde Türkiye genelinde yıllık ortalama sıcaklıkların 1,5°C ile 2,6°C aralığında artması beklenmektedir. Bu kapsamda; yüzyılın ilk yarısında yıllık ortalama sıcaklık artışının 1,4°C, ikinci yarısında ise ortalama 2,2°C seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir (MGM, 2021)

Ortalama ve mevsimsel sıcaklık artışları neticesinde kuraklık ve orman yangınlarında sayısal bir artışın yaşanması beklenen bir durumdur. İçerisinde bulunduğumuz süreçte yaşadığımız yangınların sayısındaki ve yıkıcılığındaki artış da bu ilişkiselliği doğrulamaktadır. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz iklimsel eğilime bağlı projeksiyonlar ışığında orman yangınlarının hem sayısında hem de yanan orman alanı miktarında artışın devam edeceği açık bir gerçekliktir. Ancak yangın sayısı ve alansal miktardaki artışı sadece küresel ve bölgesel ölçekte iklimsel eğilimlere bağlı olarak açıklamak yeterli ve bilimsel değildir. Ülkemizdeki yanlış arazi kullanım kararları, önleyici tedbirlerin eksikliği ve yetersiz hukuksal düzenlemeler de yaşanan yangınların şiddet ve miktarını artırmıştır.

3. DOĞAL ALANLAR ve KENTLEŞME ARASINDA DEĞİŞEN ve DÖNÜŞEN İLİŞKİNİN YIKICI YÜZÜ

Türkiye açısından her yıl daha büyük bir tehlike haline gelen ve hızla afete dönüşen orman yangınları problemini kendi başına bir süreç olarak ele almak, alınabilecek önlemler ve üretilmesi gereken çözümler açısından büyük bir eksikliği beraberinde getirmektedir. Orman yangınları her ne kadar iklim değişikliği ile mutlak ilişkili olsa da; son 10 yılda gerçekleşen ve sebebi bilinen orman yangınlarının (ortalama %55) yaklaşık %90'ı insan kaynaklı sebeplerle çıkmaktadır (OGM, 2024 Yılı İstatistikleri).

İklim değişikliği, artan sıcaklık ve kuraklıklar ile değişen rüzgâr rejimleri yangınların şiddetini ve yayılma hızını etkilemede önemli rol oynarken, problemin merkezinde doğal bariyerleri aşan insan faaliyetleri yer almaktadır. Bu noktada orman yangınları ve kentleşme arasındaki ilişkiyi açık bir biçimde ortaya koymak, iyileştirici değil, önleyici politika ve stratejilerin tanımlanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu ilişki kuvvetli ve açığa çıkan kentleşmenin dinamiklerini ve bu dinamikleri belirleyen faktörlerin orman yangınları üzerindeki etkisini irdeleyen yaklaşımlara nadir rastlanmaktadır.

Kentleşme dinamiklerinin belirleyicisi olan kapitalist üretim ve toplumsal ilişkilerin sınırsız büyüme ve genişlemeye dayalı birikim stratejisi, bugün yaşanan pek çok ekolojik felaket gibi orman yangınlarının da yıkıcı seviyelere ulaşmasında önemli bir role sahiptir. Bu sebeple ilk olarak sorunun yapısal köklerini görmek, sorumluları ve nedenleri ortaya koymak, sürdürülebilir, dirençli ve uzun erimli çözümlerin oluşturulabilmesi için öncelikli olarak yapılması gerekmektedir.

Sanayileşme ve meta üretimine dayalı birikim rejimi; kenti artı değer, sermayenin ve emeğin yoğunlaştığı ve yeniden üretildiği mekânsal bir örgütlenme, doğayı ise kullanım değerinin ötesine geçen ve değişim değeri olan bir hammadde kaynağına

dönüştürmüştür. Kapitalist üretim ilişkilerinin kendine özgü yapısı gereği bu süreç; emek ile birlikte doğanın da sömürülebilir bir üretim aracına dönüşmesine yol açarken, kentleşen emek ve doğa arasındaki yabancılaşmayı zaman içerisinde daha fazla derinleştirerek ekolojik krizlerin kentsel kökenlerinin görünmez hale gelmesine yol açmıştır.

Yapılı çevrenin üretimi aracılığıyla birikim; kent mekanının kendisini üretilebilir bir meta haline dönüştürürken, maksimum artı değer için sınırsız bir genişleme anlayışını beraberinde getirmektedir. Burada arazi kullanım desenleri bakımından hala kentsel altyapı ve üstyapı kullanımları dahilinde tanımlayabileceğimiz, ancak belirgin sınırlar içerisinde tarif edemeyeceğimiz bir yapılı çevre karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda artık kenti nüfus yoğunluğunun ve insan faaliyetlerinin belirli bir yerde yoğunlaştığı, morfolojik sınırları tanımlanabilir bir yapı olarak tanımlamak mümkün değildir. Doğa bir hammadde kaynağı olarak işlevini sürdürürken aynı zamanda yapılı çevre ile işgal edilebilir, el konulabilir ve yönetilebilir bir birikim aracına dönüşmüştür. Tıpkı emek gibi sömürülebilir bir üretim aracı olan doğa; yasalar aracılığıyla istisnalar yaratılarak görünmez ilişki ağlarının bir parçası haline getirilmektedir.

Görüldüğü üzere birbiri içerisine geçerek tarihsel olarak evrimleşen birikim döngüsü; mekânsal olarak bugüne kadar tanımladığımız bir arada mekanlar bütünlüğünün oluşturduğu kentin fiziksel sınırlarını aşarak, ekonomik ve toplumsal örüntüleri ile somut ve soyut ilişki ağlarını ifade eden bir yapıya dönüşmüştür (Acara, 2022). Brenner ve Schmid (2015) bu süreci '*gezegensel kentleşme*' kavramsallaştırması ile açıklamaktadır. Buna göre birikim sürecinin itici gücü olan kentleşme; gelinen noktada yerin derinliklerinden, deniz aşırı ve atmosfer ötesine ulaşan bir kentsel yaratım sürecini içermektedir. Böylesi bir ele alış çerçevesinde yapılı ve doğal çevre ile birlikte tüm kaynaklar ve toplumsal ilişkiler kentsel süreçlerin bir parçası olacak şekilde yeniden dönüşmektedir. Öyle ki artık kent sadece inşa süreçlerinin yoğunlaşmasını değil, aynı zamanda kentsel yoğunlaşmaların ötesindeki ekolojileri, yoğun üretimin olduğu tarım ve madencilik bölgelerini ve orman, su havzaları gibi kaynakların artı değer üretme potansiyelinin olduğu her yeri yeniden şekillendirmektedir. Bu dönüşüm süreci doğrudan ya da dolaylı sonuçları ile çoklu ve gömülü bağlantıları içermektedir. Kentleşme ve orman yangınları arasındaki ilişki de tam bu gömülülükler içerisinde yer almaktadır.

Türkiye’de son 25 yılı kapsayan kentleşme deneyimi gezegensel kentleşme kavramsallaştırmasının somut bir örneğini oluşturmaktadır. Yapılı çevre üretimini kendisine ekonomik büyümenin temel unsuru olarak belirleyen anlayış ile birlikte Türkiye kentleşme pratiği radikal bir değişim sürecine girmiştir. Büyük metropollerden başlayarak orta ölçekli şehirlere kadar uzanan değişim; yoğun kent dokusu içerisinde, çeperinde ve en nihayetinde doğal müşterekler üzerinde stratejileri, yöntemleri ve araçları farklılaşan bir dizi mekan üretim pratiğini ortaya çıkarmıştır. Bu pratiğin en temel enstrümanını planlamanın bütüncül ve ilişkisel perspektifinden uzak, bağımsız projeler oluştururken, projelerin ana hedefi piyasanın taleplerini karşılayacak esnek yapıyı üretmek ve mikro ölçekli kar maksimizasyonunu sağlamaktır. Her biri farklı dinamiklere sahip projeler çeşitli yasal düzenlemeler ve kurumsal yeniden yapılanmalar aracılığıyla ve devlet kolaylaştırıcılığında yaratılan sınırsız istisna ve imtiyaz mekanizmaları ile gerçekleştirilmektedir.

Doğal müştereklerin gezegensel kentleşmenin kaçınılmaz parçası haline gelişinin Türkiye pratiğindeki izdüşümlerini belirli tipolojiler üzerinden tartışmak mümkündür. Bu bağlamda ilk göze çarpan “kent sınırları”nın ötesinde, tarım arazileri, kıyı ve orman alanları üzerinde lüks konut, otel, üniversite, havalimanı gibi çekim noktaları oluşturacak projeler ile yeni kentsel gelişmelerin önünün açılmasıdır. Çoğunlukla kamu yararından ziyade varlıklı grupların hizmet taleplerini karşılayan, yoksul ve kırsal nüfus için mülksüzleştirme içeren ve sermaye için yeni birikim mevzileri oluşturan bu tür yeni kentsel gelişmelerle, bir yandan toplumsal çatışma zemini pekiştirilirken; diğer yandan iklim krizi kaynaklı afet risklerine kapı aralanmaktadır.

Bir diğer yapılı çevre üretim süreci; kentsel odaklar yerine, kimi zaman bu odakları birbirine bağlayan kimi zaman da yeni gelişmeleri tetikleyen otoyol, köprü ve hatta kanal projeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürekli genişleyen ulaşım ağları ile doğal ekosistemler parçalanarak doğanın bariyerleri aşılmakta, bu güzergahlar üzerindeki kırsal yerleşimler mülksüzleşerek kentleşmekte ya da üretim ilişkilerinde dönüşümler meydana gelmektedir. Tüm bu süreç, kır ile birlikte doğanın yok oluşuna koşut olarak ekolojik ve sosyo-ekonomik yeni risklerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir.

İklim krizi ile mücadele kapsamında ‘yeşil dönüşüm’ ve teknolojideki gelişmeler ile ‘dijital dönüşüm’ söylemi doğrultusunda, esas olarak küresel ölçekte yeni bir ‘enerji dönüşümü’ süreci başlatılmaktadır. Bu hem sera gazı emisyonu azaltımı için

fosil yakıttan yeni kaynaklara yönelimi; diğer yandan da dijitalleşme ile artan enerji miktarının karşılanmasını sağlayacak yeni bir enerji üretim sürecini ifade etmektedir. Bu çerçevede küresel ölçekte yeni bir ekonomi politiğin oluşturulmaya çalışıldığı ve yeni bir kaynak bölüşüm süreci içerisine girildiği görülmektedir. Bir yandan iklim değişikliği azaltım stratejileri doğrultusunda küresel kuruluşlar (Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği vb.) kurumsal ve finansal destek sistemlerini yeniden yapılandırarak güneş, rüzgar, su ve jeotermal kaynaklardan yenilenebilir enerji üretimini teşvik etmektedir. Diğer yandan dijitalleşme ile birlikte ihtiyaç duyulan yer altı kaynaklarının yeni bölüşüm coğrafyalarında hakimiyet altına alınması kimi zaman hükümetlerarası anlaşmalar, kimi zaman da zor kullanarak işgal süreçleri ile sağlanmaktadır. Özellikle iklim krizi ile mücadelenin meşrulaştırıcı bir zemin olarak kullanıldığı bu süreçte; doğayı, doğanın korunmasında bir 'sermaye' olarak gören bu anlayış, sermaye birikiminin ilk iki döngüsünde dramatik boyutlarda tahrip ettiği doğanın sürdürülebilirliğini güvence altına alacağını iddia etmektedir. Ancak halihazırda güncel krizini aşmaya çalışan kapitalizmin devamlılığını sağlamak için yeni bir bölüşüm-üretim-tüketim mekanizması yaratmak üzere bir sonraki birikim döngüsü inşa edilmektedir. Sömürgeleştirme ve mülksüzleştirmenin vahşi bir şekilde -sistemik eko kırım, kent kırım ve soykırım ile birlikte- biçimlendiği bu döngü '**felaket kapitalizmini**' de içererek kendisini üretmektedir.

Türkiye'de de kentleşme pratiğinin bir uzantısı olarak hem artan enerji talebini sürdürülebilir yollarla karşılamak hem de dışa bağımlılığı azaltmak gibi söylemler doğrultusunda yenilenebilir enerji yatırımları geçtiğimiz 20 yılda kademeli olarak artış göstermiştir. 2000'li yılların başında Hidroelektrik santrallerinin (HES) yapımı ile başlayan süreç, 2010 yılından itibaren sırasıyla rüzgar enerjisi santrallerinin (RES), güneş enerjisi santrallerinin (GES) ve jeotermal enerji santrallerinin (JES) kurulumunun kontrolsüz ve plansız bir biçimde artış göstermesi ile devam etmiştir. Öte yandan dijital dönüşüm ile birlikte küresel olarak artan enerji talebinin karşılanması için gereken cevherin ve nadir elementlerin elde edilmesinde Türkiye kaynak çıkartmacı faaliyetler için yeni bir coğrafyaya dönüşmektedir. Ulusal ve uluslararası sermayenin her geçen gün artan madencilik faaliyetleri doğal alanlar üzerindeki yıkıcı etkilerini de artırmaktadır.

İster mevcut kent dokularının genişlemesiyle ister yenilenebilir enerji santralleri ve madencilik faaliyetleriyle doğal müşterekler üzerinde çeşitlenen insan faaliyetleri

yapılı çevrenin bir parçası haline gelerek ve kentleşmeye içkin somut ve soyut ilişki ağlarını yeniden yapılandırarak, ormansızlaşma başta olmak üzere orman yangınlarının artışında önemli bir rol oynamaktadır. Piyasanın taleplerini karşılamak üzere tüm yasal ve denetim mekanizmalarının devlet tarafından örgütlenmesine bağlı olarak tüm bu faaliyetlerin yapım aşamasından sonra işletme süreçleri de önemli riskleri barındırmaktadır. Kuralsızlaştırmanın beraberinde getirdiği denetimsizlikler, ormanlarda ani yangınların çıkmasına yol açarak bu alanları tehlike altındaki zonlara dönüştürmektedir.

Özetle kapitalizm; sınırsız birikim hedefi ve kontrolsüz büyüme eğilimiyle, varlığını sömürüye borçlu bir ideolojidir. Bu sömürünün emek ve doğa üzerindeki baskısı her geçen gün artmakta, yarattığı yıkım ise derinleşmektedir. Geline aşamada kapitalizm, yerküre üzerindeki birçok canlı türü ile birlikte insan varlığını da tehdit eder hale gelmiştir.

Kentleşme kapitalizmin sermaye birikim süreçleri ve periyodik kriz döngülerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Sermayenin yeniden üretimi ve oluşan birikimin soğurulma alanı olarak kentler; Lefebvre'in tabiriyle "içe ve dışa patlama" süreçlerini yıkıcı biçimde yaşamış, hem yoğunluk hem de kapladıkları alan itibariyle kontrolsüzce büyümüştür. Bu durum, doğal alanların varlığını tehdit eden bir süreci tetiklemiştir. Doğal alanlar niceliksel olarak azalırken, yoğunlaşan kentli nüfus ile doğa arasındaki kesişim yüzeyleri (arayüzler) artmıştır. Bu gelişme, bir yandan doğal alanlar üzerindeki baskıyı yoğunlaştırmış, diğer yandan doğa kaynaklı risklerden etkilenecek kentsel alan ve nüfus miktarını geçmişe kıyasla yükseltmiştir.

Kuraklık, biyoçeşitlilik kaybı, ekolojik yıkım, salgın hastalıklar ve yangınlar; bu alanlarda ortaya çıkan risklerin başında gelmektedir. Bu raporda, söz konusu risklerden biri olan ve ülkemizde son yıllarda sıklığı ile yıkıcılığı giderek artan orman yangınları inceleme konusu olarak belirlenmiştir.

4. ORMAN SÖMÜRÜSÜNÜN YASAL YÖNETSEL YÜZÜ

Ülkemizde sermaye lehine yapılan ve orman alanlarını ucuz hammadde, ele geçirilecek alan olarak gören bir takım hukuki ve idari düzenlemeler yardımıyla orman çeperinde veya bizzat orman içerisinde ekonomik faaliyetlerin kullanımı her geçen gün daha da artmaktadır. Bu süreç orman alanlarının fiili olarak azalmasına ve ekolojik yıkımın derinleşmesine sebep olurken ülkenin kentleşme politikaları üzerinde de derin etkiler yaratmakta ve orman yangınlarının oluşma riskini artıracak biçimde orman içi kullanımların miktarını artırmaktadır.

Ormanların korunmasına yönelik anayasal çerçeve tarihsel olarak sıkı sınırlamalar getirmiştir. 1924'te 504 sayılı yasa ile ormanlar milli servet olarak devlet güvencesi altına alınmış, 1945'te ise 4785 sayılı yasa ile özel ormanlar devletleştirilmiştir. 1950'den itibaren çıkarılan düzenlemeler (ör. 5653 sayılı yasa) orman niteliğini kaybetmiş alanların özel mülkiyete geçmesine kapı aralamıştır. 1956'da yürürlüğe giren 6831 sayılı Orman Kanunu, hem özel ormanlarda inşaat koşullarını hem de orman vasfını kaybetmiş alanların sınır dışına çıkarılmasını düzenlemiştir. Bu dönemden itibaren iki temel amaç öne çıkmıştır: yanlışlıkla orman sayılan alanların düzeltilmesi ve niteliğini kaybetmiş alanların sınır dışına çıkarılması. 1961 Anayasası ile devletçi ve korumacı yaklaşım güçlenmiş, ormanların devredilemeyeceği ve zamanaşımıyla kazanılamayacağı belirtilmiştir. Ancak 1970'lerden itibaren anayasa değişiklikleri (1255 ve 1744 sayılı yasalar) ile orman sınırlarının daraltılması mümkün kılınmıştır.

1961 Anayasası, orman sınırlarının daraltılmasını neredeyse tamamen yasaklarken; 1982 Anayasası ile orman politikalarında korumacı yaklaşım zayıflamış, bazı koşullar altında "bilim ve fen bakımından yararsız" görülen alanların orman dışına çıkarılmasına olanak tanınmıştır. 1983 sonrası: 2924, 2896, 2981 ve 3302 sayılı yasalar, "kalkındırma" ve "kamu yararı" gerekçeleriyle orman sınırı daraltmayı hızlandırmış; 1990'larda bazı AYM/Yargıtay sınırlamalarına rağmen özel ormanların yapılaşması ve 2/B satış eğilimi ivme kazanmıştır. (Giritlioğlu, 2020).

2000'ler sonrası dönem ise orman alanları üzerine yürütülen metalaşma sürecinin kurumsallaşması olarak değerlendirilmektedir (Giritlioğlu, 2020). 4706 (2001) ve 6292 (2012) sayılı yasalar ile 2/B alanlarının satışı düzenlenerek bu alanlar fiilen "meta"ya dönüştürülmüş; 2011'de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kurulması ve yetki devriyle dönüşüm projeleri orman alanlarını doğrudan hedef alan bir politika setine bağlanması; 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanlar Hakkında Kanun (2012) ise dönüşüm mekanizmalarının orman alanlarıyla ilişkilendirilmesi bu yaklaşımı pekiştirmiştir. 2010'lardan itibaren orman alanları üzerinde planlanan 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul gibi mega projeler ile ardışık imar afları, özellikle Kuzey Ormanları ve kentin ekolojik eşiklerini ciddi biçimde tehdit eder hale gelmiştir. Bu mega proje ağları; satış-özelleştirme-dönüşüm eksenli çerçeve, korumadan çok rant ve gayrimenkul odaklı bir işleyişin aracı haline gelmiştir.

2018'de 6831 sayılı Orman Kanunu'na eklenen Ek Madde 16, orman alanlarının farklı gerekçelerle tahsisini kolaylaştırarak, orman sınırları dışına çıkarma sürecinin tarihsel seyrinde yeni bir eşik oluşturmuştur. Bu düzenleme, özellikle kamu yararı kavramının esnetilerek orman alanlarının yatırım ve kullanım baskısına açılmasının yasal dayanaklarından biri haline gelmiştir.

2025 yılı ise; "Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik" in 12. maddesine eklenen fıkra ile kıyı ve orman alanlarının turizm yatırımları için tahsisine izin verilmesi ve aynı yıl gündeme gelen 215 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, artık yalnızca orman sınırları dışına çıkarılan alanlarla sınırlı olmayan, doğrudan korunması gereken alan statülerinin de sermaye lehine sömürülmesine kapı aralayan bir dönemi başlatmıştır. Böylece, tarihsel süreçte giderek zayıflayan korumacı yaklaşımın yerini, orman alanları üzerine yürütülen metalaşma sürecinin kurumsallaşması ve bununla birlikte kamusal nitelikli doğal alanların piyasa mantığıyla yeniden tanımlanmasına dayalı bir anlayış yerleşmiştir.

Orman alanlarının ciddi oranda kaybıyla sonuçlanan bu tarihsel gelişim süreci içerisinde, orman alanlarının daraltılması belirli idari ve hukuki araçlar eliyle yapılmıştır. Yasalar eliyle yapılan uygulamalar ise bir yandan ormansızlaşma ve ormanların niteliklerinin bozulmasına sebep olurken diğer yandan da ormanların yangınlara daha hassas hale gelmesine neden olmaktadır. Aşağıda bu yasalar eliyle orman alanlarının nasıl daraltıldığına ilişkin örnekler ve işleyiş aktarılmıştır.

4.1. 6831 Sayılı Orman Kanununun Tahsis Hükümleri

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 16, 17 ve 18. maddeleri; enerji, madencilik, turizm ve altyapı yatırımları için orman alanlarının tahsisine izin vermektedir. Bu düzenlemeler başlangıçta "geçici" kullanım esasına dayansa da, fiiliyatta geçicilik hükmü işlevsiz hale gelmiş, tahsisler kalıcı kullanım biçimlerine dönüşmüştür. Böylece orman alanlarının sürekliliği bozulmuş, ekosistem parçalanmasına ve ormanların dolaylı olarak imara açılmasına sebebiyet vermiştir. Geçiciliğin ortadan kalkmasının nedeni, tahsis edilen alanların ekonomik yatırımlar yoluyla geri döndürülemez biçimde dönüştürülmesi ve devletin bu yatırımlar karşısında geri alma iradesini kaybetmesidir.

Resmi verilere göre 2011-2024 arasında yangınlarda (2021 yılında yanan 140 bin hektar da dahil olmak üzere) toplam 286 bin hektar orman kaybedilirken, aynı dönemde farklı sektörlere verilen izinlerle 458 bin hektar orman alanı tahsise konu edilmiştir (BBC News Türkçe, 2025). Bu durum, yangınlarla kaybedilen alanlardan çok daha büyük alanların orman vasfına geri dönüşü olmaksızın madencilik, enerji, ulaşım ve turizm gibi ormancılık dışı kullanımlara açıldığını göstermektedir. Özellikle enerji ve madencilik sektörleri, tahsis edilen toplam alanın üçte birinden fazlasını oluşturmakta ve projeler genellikle orman içi ekosistemleri doğrudan tahrip etmektedir.

Bu eğilim "kamu yararı" kavramının esnetilmesiyle mümkün olmuştur. Türkiye'de maden tahsislerinin büyük bölümü "kamu yararı" ve "stratejik yatırım" söylemleriyle olağanlaştırılırken, ormanların korunmasına dair mevzuat giderek istisna hükümleriyle yıpratılmıştır. Kamu yararı kavramı, tahsis uygulamalarında gerçek kamusal fayda tanımından uzaklaştırılarak, sermayenin kısa vadeli kar beklentilerini karşılayan projeleri (özelleştirilmiş enerji, lüks turizm, maden ruhsatları) meşrulaştıran bir '**istisna mekanizmasına**' dönüşmüştür. Kamu yararı, anayasal güvence altındaki ormanların **ekolojik bütünlüğünü ve gelecek nesillere aktarılmasını** sağlamak ilkesi üzerine kurgulanması gereken bir kavram iken; tahsisler bu temel ilkeyi yok saymaktadır.

Tahsisler neticesinde ormanlar fiziki ve dolayısıyla ekolojik bütünlüklerini kaybetmiştir. 2008-2019 arasında 10 hektardan küçük orman parçalarının sayısı %118 artmıştır (BBC News Türkçe, 2025). Parçalanma, yalnızca ekosistemin işleyişini bozmakla kalmamakta, aynı zamanda insan kaynaklı yangın riskini de artırmaktadır. Orman içinden geçen otoyollar, enerji hatları, turizm veya madencilik faaliyetleri, hem

doğrudan habitat kaybına neden olmakta hem de yangın ihtimalini yükseltmektedir. Tahsis ile proje alanlarının orman bütünlüğünü parçalaması, tahsis edilen alanların altyapı ihtiyaçları ve altyapı projelerinin açtığı koridorlar yangınları doğrudan ve dolaylı yollarla tetikleemektedir.

Yanan orman alanlarının yeniden ağaçlandırma ve kendiliğinden yenilenme şansı bulunmasına karşın, tahsis edilen sahaların 30-60 yıl arası kullanım süresi boyunca geri dönüşü neredeyse imkansızdır. Bu nedenle, orman yangınlarından daha kalıcı ve sistematik bir tehdit, tahsisler yoluyla ormanların küçülmesi ve parçalanmasıdır. Bu çerçevede, orman yangınları ile ormansızlaşma arasındaki ilişkinin yalnızca doğal afetler veya iklim koşullarıyla değil, doğrudan orman tahsis politikaları ile de bağlantılı olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Orman Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca orman alanları içerisinde insan faaliyetlerinin artmasına sebebiyet veren ilişki ve işleyiş özetlenmiştir.

Madde	İçerik/Amaç	Yöntem	Yetki Mekanizması	Tahsis Başvurusu	Denetim / Kontrol
Madde 16	Orman alanlarında madencilik faaliyetleri (maden arama, işletme, ocak açma vb.) için izin verilmesi.	Geçici izinler ile maden sahalarının açılması; faaliyet sonunda alanın rehabilite edilmesi zorunluluğu.	<ul style="list-style-type: none"> • Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak.: Maden ruhsatı verir. • Tarım ve Orman Bak. / OGM: Orman izni verir. 	Özel şirketler (madencilik ruhsat sahipleri).	OGM, faaliyetleri ve rehabilitasyonu denetler. Teminat alınır. Ancak uygulamada yaptırım zayıftır, çoğu saha doğaya uygun şekilde yenilenmez.
Madde 17	Ormanlarda kamu yararı ve zaruret görülen tesisler (enerji, baraj, yol, sağlık-eğitim, turizm vb.) için izin verilmesi.	ÇED raporu zorunluluğu; 29-60 yıl arasında irtifak hakkı veya kullanma izni verilebilir.	<ul style="list-style-type: none"> • Tarım ve Orman Bak. / OGM: İzin mercii. • Çevre, Şehircilik ve İklim Değ. Bak.: ÇED süreci. 	Hem kamu kurumları (DSİ, Karayolları vb.) hem özel sektör (enerji, turizm vb.).	<p>Özel sektör: ÇED ve taahhüt denetimi pratikte esnekler.</p> <p>Kamu: Denetim çoğunlukla sembolik kalır. "Kamu yararı" gerekçesi öne çıkar.</p>
Madde 18	Orman içindeki köy ve kasabaların altyapı ve yerleşim ihtiyaçları (yol, su, elektrik vb.) için izin verilmesi.	Köy tüzel kişilikleri veya belediyelere, yerel ihtiyaçlara yönelik belirli koşullarla kullanım hakkı tanınır.	<ul style="list-style-type: none"> • Tarım ve Orman Bak. / OGM: İzin mercii. 	Köy tüzel kişilikleri, belediyeler, yerel idareler.	Denetim esas olarak idari uygunlukla sınırlıdır. Ekosistem etkisi çoğu zaman değerlendirilmez.

4.2. 2B Yasası (6292 Sayılı Kanun) (2012)

1982 Anayasası'nın 169. maddesi ile hukuk sistemimize giren ve kamuoyunda "2B" olarak bilinen düzenleme, "31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerin" orman sınırları dışına çıkarılmasını mümkün kılmıştır.

Bu alanların ekonomik değerlendirilmesi amacıyla 2012 yılında yürürlüğe giren **6292 sayılı "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun"**, orman arazilerinin mülkiyet devrini ve satışını kurumsallaştıran en kritik dönemeçlerden biri olmuştur.

Yasa her ne kadar "orman köylüsünün kalkındırılması" gibi sosyal bir gerekçeye dayandırılrsa da, uygulama pratiği incelendiğinde sürecin büyük ölçüde kentsel spekülasyon ve rant transferi aracına dönüştüğü görülmektedir (Güzey, 2020). 2B uygulaması, orman ekosistemlerinin bütünlüğünü bozarak parçalanmasına (fragmentation) yol açmış; planlama disiplini ekolojik eşiklerin göz ardı edilmesine neden olarak yangın riskini artıran parçalı ve denetimsiz bir arazi kullanım desenini ortaya çıkarmıştır.

TBMM tutanaklarına ve ilgili bakanlık verilerine göre; 2016 yılı sonu itibarıyla 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin (B) fıkrası gereğince Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan alan miktarı **502.000 hektara** ulaşmıştır (TBMM, 2017). Ancak yakın dönemde konuya ilişkin verilen soru önergelerinin yanıtı bırakılması ve güncel envanterin paylaşılmaması nedeniyle, bu miktarın bugün ulaştığı boyuta ve kullanım durumuna dair süreç şeffaflıktan uzaktır.

4.3. 6831 sayılı Orman Kanunu Ek Madde 16 (2018)

2018 yılında 6831 sayılı Orman Kanunu'na eklenen Ek Madde 16, önceki düzenlemelerden farklı olarak yalnızca "orman niteliğini yitirmiş" alanlarla sınırlı kalmamış; "bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen" veya "yerleşim yeri oluşturulması uygun bulunan" taşlık, kayalık, verimsiz alanları da orman sınırları dışına çıkarılabilir hale getirmiştir. Resmî gerekçe, ekonomik gelişim ve yerleşim ihtiyacına alan açma olarak sunulmuştur.

Bilindiği üzere orman; birbiri ile ilişkili, devamlılığı olan ekosistemler bütünüdür. Yani orman ekosistemi içerisinde sadece canlı ağaçlar olmayıp, yıkık devrik ağaçlar, orman içi açıklıklar, çayırlar, çıplak kayalıklar da vardır. Tüm farklılık ve çeşitlilik orman ekosisteminin sağlıklı ve güçlü şekilde devamlılığının temel şartıdır. Canlı ağaçlar dışındaki açıklıklar, çıplak kayalıklar vs. ağaçlardan öte birçok canlıya ev sahipliği yapmaktadır. Ancak bu düzenleme bu bilimsel gerçekliği göz ardı ederek, orman alanları içerisinde yapılaşmanın önünü açabilmek adına orman ekosisteminin ayrılmaz parçası olan orman içi açıklıkları, kayalıkları yerleşim ihtiyacı bahanesiyle kullanılabilir hale getirmiştir.

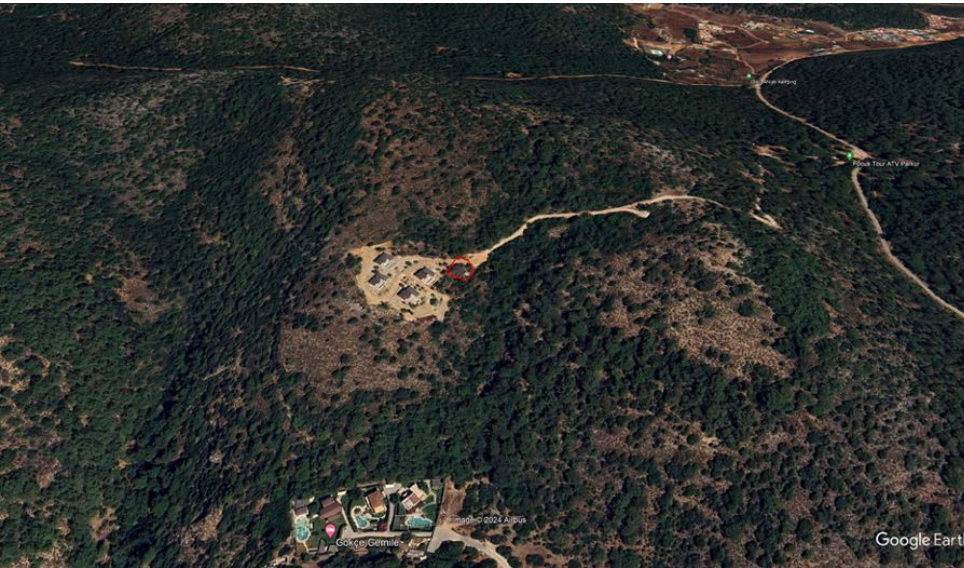
Bu düzenleme neticesinde Anayasa'nın 169 ve 170. maddelerinde öngörülen tarihsel sınırlar (31.12.1981) ve koşullar göz ardı edilmiş, Ek Madde 16 bu sınırı 2018'e taşıyarak "üzerinde yerleşim bulunan" veya "yerleşim yeri oluşturulması uygun, taşlık-kayalık-verimsiz, fiilen orman vasfı taşımayan" gibi muğlak kategoriler üzerinden çok daha geniş hatta sınırsız bir orman dışına çıkarma takdir yetkisi Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Bu durum, uygulamayı keyfi ve denetimsiz hale getirmiş; bilimsel gerçeklere aykırı bir yaklaşımla ormanlardaki ekolojik bütünlük tamamen riske atılmıştır. Orman Kanunu'na eklenen bu madde ile; illegal yollarla işgal edilmiş orman alanları, orman sınırları dışına çıkarılarak işgalcilerin ödüllendirilmesine olanak sağlandığı gibi henüz işgal edilmemiş orman alanlarının da yerleşim alanına dönüştürülmesinin önü açılmıştır. Bu tür uygulamalar, İmar aflarının uygulamalarında olduğu gibi "ileride af çıkar" beklentisini güçlendirerek yeni işgallere teşvik edici bir sinyal üretmektedir. Uygulama kapsamında orman vasfı dışına çıkarılan alanlara ait bazı örneklerin uydu görüntüleri (Bkz. Görsel 1, 2, 3) incelendiğinde, "üzerinde yerleşim bulunan" ifadesinin yaygın bir gerekçe olarak kullanıldığı görülmektedir.

Görsel 1
Ek 16 Maddesi ile orman vasfı dışına çıkarılan alan: Muğla, Fethiye, Kaya Mah, 269/1-C
(Kaynak: Google Earth, Parsel Sorgu)

Görsel 2
Ek 16 Maddesi ile orman vasfı dışına çıkarılan alan: Muğla , Fethiye, Kaya Mah, 269/1-A
(Kaynak: Google Earth, Parsel Sorgu)

Görsel 3
Ek 16 Maddesi ile orman vasfı dışına çıkarılan alan: Muğla , Fethiye, Kaya Mah, 269/1-B
(Kaynak: Google Earth, Parsel Sorgu)

Bu düzenleme ile 2018-2025 yılları arasında toplam 52.046.128,56 m² lik alan (5.204,61 ha) orman sınırları dışına çıkarılmıştır (Türkiye Ormancılar Derneği). Bu düzenleme orman ekosistemini paramparça etmiş, orman alanlarında yapılaşma faaliyetlerinin kısıtlanmasına rağmen illegal yapılaşmayı meşrulaştırmış ve orman vasfı dışına çıkarılmasına referans olarak kullanılmasını sağlamış böylelikle orman alanları içerisindeki insan faaliyetlerini artırmış ve doğal olarak yangın riskini artırıcı bir etki yaratmıştır.

4.4 “Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik”in 12. maddesine eklenen fıkra (2025)

26 Haziran 2025'te “Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik”in 12. maddesine eklenen fıkra ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'na “... tasarruf hakkı verilen orman alanlarından kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kalan alanlar, kamu kullanımına açık olmak şartıyla, kullanma izni verilmek suretiyle tahsis sınırları içerisine dahil edilebilir” yetkisi verilmiştir. Böylelikle Orman arazilerinde tahsis tanımı da genişletilerek; turizm yatırımlarına yeni alanlar açmak ve kıyıdaki işgalli tesislere yasal statü kazandırmak amacıyla Bakanlığa yetki tanınmıştır.

Anayasa ve Kıyı Kanunu'na aykırılık içeren bu yönetmelik değişikliği ile ormanların kıyı ile kesişen kısımlarının turizm yatırımlarına “ek alan ilavesi” gibi değerlendirilmesinin önü açılmış; tahsis tanımlarının genişletilmesi amaçlanmıştır. İlgili düzenlemede her ne kadar “kamuya açık olma” şartı eklenmişse de, kamusal kullanımın geri dönüşsüz biçimde ortadan kaldırıldığı geçmiş tahsis uygulamalarının benzeri olacağı öngörülmektedir.

Kıyı ormanları, biyolojik çeşitlilik açısından en hassas ekosistemler arasındadır. Bahse konu değişiklik, kıyı ormanlarının turizm baskısıyla yapılaşmaya açılması, ekosistemin parçalanması, kıyıların özelleşmesi ve kamusal kullanımların geri dönüşsüz biçimde ortadan kalkmasına sebebiyet vermektedir.

4.5 215 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2025)

2025 yılı yasama döneminde TBMM’de kabul edilen “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, enerji arz güvenliği ve yatırım kolaylığı gerekçesiyle hazırlanmış olsa da, içerdiği düzenlemelerle çevre koruma mekanizmalarını işlevsizleştirmekte ve doğal alanların bütünlüğünü ciddi biçimde tehdit etmektedir. Teklif; Maden, Çevre, Orman, Mera, Zeytincilik ve İmar kanunları başta olmak üzere çok sayıda mevzuatı değiştirerek maden şirketlerine sınırsız yetki tanımakta, ÇED süreçlerini devre dışı bırakmakta, acele kamulaştırmayı kurumsallaştırmakta ve ormanları Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nün tasarrufuna bırakmaktadır. Bu çerçevede, muhafaza ormanlarının dahi koruma önceliğinin göz ardı edilmesi, devlet ormanlarının ücretsiz devri, zeytinlik ve meraların madencilğe açılması gibi düzenlemeler hem Anayasa’nın çevreyi koruma yükümlülükleriyle hem de Türkiye’nin Paris Anlaşması ve 2053 Net Sıfır Emisyon hedefi gibi uluslararası taahhütleriyle çelişmektedir (Türkiye Ormancılar Derneği, 2025). ÇED süreçlerinin etkisizleşmesi, halkın katılımını ve denetimi ortadan kaldırarak çevresel yıkımı hızlandıracaktır. Ayrıca yeraltı ve yüzey suyu kaynaklarının madencilik faaliyetleri nedeniyle kirlenmesi ve azalması, hem insan sağlığı hem de tarımsal üretim açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Ekosistemlerin parçalanması, biyolojik çeşitliliğin kaybı ve gıda güvenliğinin zedelenmesi, bu teklifin doğuracağı başlıca sorunlardır. Bu düzenleme kısa vadeli ekonomik kazanç uğruna çok boyutlu riskler yaratmaktadır. Yaratacağı riskler düşünüldüğünde bu yasa sadece bugünün değil, geleceğin de yaşam alanlarını, tarımsal üretimini ve su güvenliğini tehdit eden bir düzenleme olup Türkiye’nin bütün doğal varlıklarını ilgilendiren bir yıkım sürecine işaret etmektedir.¹ Ormanlar, zeytinlikler ve meralar üzerinde oluşacak tahribat; karbon yutaklarının kaybı, su döngüsünün bozulması ve iklim krizi ile mücadelede geri dönüşü olmayan zararlar doğururken yoğunlaşacak olan kullanımlar yangın riskini artıracaktır.

¹ Muğla Büyükşehir Belediyesi Kanun teklifi değerlendirmesi yaparak yasanın il genelinde etkisini raporlaştırarak somutlaştırmıştır (Muğla Belediyesi, 2025). Teklifin ekinde yer alan koordinatlara göre yalnızca Milas ve Yatağan’daki kömür sahaları genişletilerek 18.762 hektar orman, 10.490 hektar tarım alanı, 820 bin zeytin ağacı ve kritik içme suyu akiferleri risk altına sokulmaktadır. Muğla Büyükşehir Belediyesi’nin raporları, bu faaliyetlerin yaklaşık 200 bin kişinin içme suyunu doğrudan tehlikeye atacağını, endemik türlerin habitatlarını yok edeceğini ve geniş ölçekte ekolojik çöküşe yol açacağını ortaya koymaktadır.

4.6. Kentleşme Politikaları, Ormansızlaşma Kanunlarının Uygulanması ve Yangın İlişkisi: Türkiye Örnekleri

Türkiye’de orman yangınları ile kentleşme arasındaki ilişki, yalnızca iklim krizinin bir sonucu olarak okunmamalıdır. Bu ilişki, mevzuat değişiklikleri, planlama hiyerarşisinin yok sayılması ve “kamu yararı” kavramının araçsallaştırılması ile inşa edilmiş bilinçli bir sürecin ürünüdür. Aşağıdaki vaka analizleri; orman alanlarının önce hukuki koruma kalkanının zayıflatıldığını, ardından yangın veya tahsis yoluyla fiziki bütünlüğünün bozulduğunu ve nihayetinde rant odaklı projelere teslim edildiğini göstermektedir.

4.6.1 Kuzey Ormanlarının 2/B Çıkmazı ve İstanbul’un planlama pratiğindeki yeri

Kuzey Ormanlarının 2/B çıkmazı, hem tarihsel süreçte parçalı ve rant odaklı düzenlemelerin sonucu hem de İstanbul’un planlama pratiğinde lüks konut projeleri ve mega projelerle derinleşen bir açmaz olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıllar boyu sistematik bir şekilde yok edilen orman alanları ile bu yasal kaosun lehine işlediği, hak sahipliği edinmiş ve beklenti içinde olan özel kişiler, süreçteki 2/B düzenlemeleri değil, planlar arası hiyerarşinin işlememesi, üst ölçek planların eksikliği ve noktasal müdahaleler bu çıkmazı besleyen unsurlar olarak ortaya çıkmıştır (Giritlioğlu, 2020).

İstanbul, Türkiye’de 2/B arazileri üzerinde en fazla yerleşim bulunan illerden biridir. Kentin toplam 18.233 hektarlık 2/B alanı bulunmaktadır. İstanbul ormanlarının yaklaşık %10’una denk gelen bu alanların büyük kısmı kuzeyde, özellikle Beykoz, Sarıyer, Çatalca ve Şile ilçelerinde yoğunlaşmıştır (Giritlioğlu, 2020). Bu durum, kuzey ormanlarını yalnızca ekolojik koruma alanları değil, aynı zamanda fiili yerleşim ve rant üretiminin merkezi haline getirmiştir.

1980’lerden itibaren Boğaziçi Kanunu ve İmar Yasası’nın 47. maddesi üzerinden orman içi alanların üst gelir gruplarına yönelik yerleşimlere açılması kurumsallaşmıştır. Birçok 2/B alanı dava konusu olmuş; ancak bu davaların sonucunda, Uyum Villaları ve Acar İstanbul örneğinde olduğu gibi, bu alanlar tekrar orman alanına dönüşmemiştir (Giritlioğlu, 2020). Yargı kararları, çoğunlukla fiili işgali geri çevirememiştir.

2010'lerden sonra mega projeler süreci hızlanmış; 3. Köprü, 3. Havalimanı ve Kanal İstanbul gibi projeler, kuzey ormanlarının bütünlüğünü bozarak yapılaşma ve ulaşım baskısını artırmıştır. Ulaşım koridorları ve mega projeler yalnızca orman kaybına yol açmamış, aynı zamanda kentin doğal eşiklerini geri dönülmez biçimde zedelemiş ve planlama ilkelerini geçersiz hale getirmiştir.

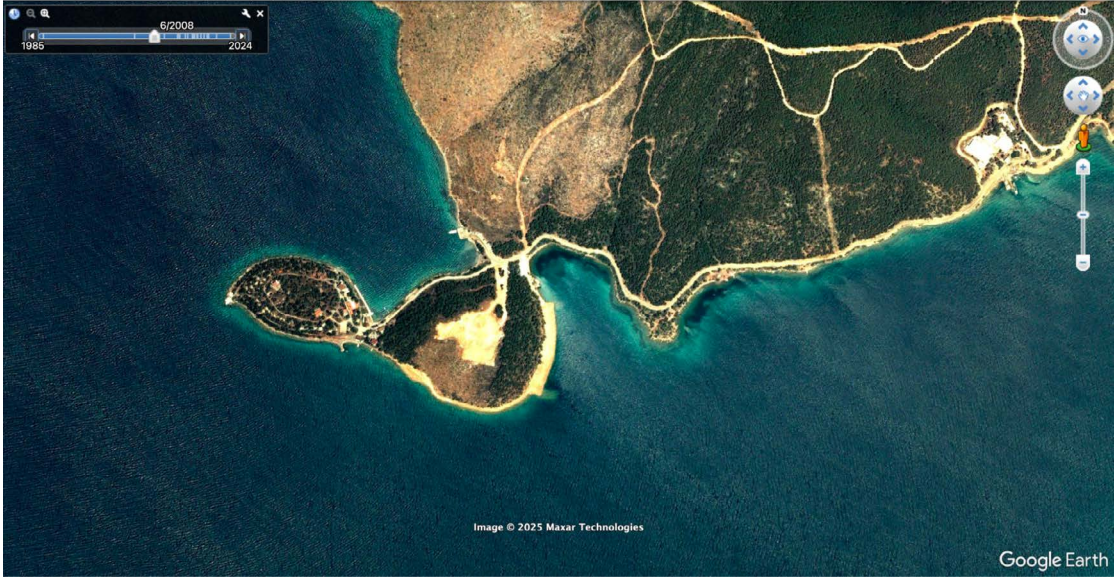
Görsel 4
3. Köprü ve 3. Havalimanı Projeleri
(Kaynak: Kuzey Ormanları Savunması)

Sonuçta Kuzey Ormanları, bir yandan Anayasa ve planlama belgelerinde korunması gereken ekolojik eşikler olarak tanımlanırken, diğer yandan 2/B düzenlemeleri, imar afları, 3. Köprü, 3. Havalimanı, Kanal İstanbul gibi mega projeler aracılığıyla yapılaşma baskısına açılmıştır. Bu süreç son 20 yılda ormansızlaşmayı hızla arttırırken, aynı zamanda kentin orman içerisindeki varlığını kırılanlaştırarak yangın riskini büyötmüştür. Orman kaybı ile yoğun yerleşim baskısının kesişimi, hem ekolojik güvenliği hem de afet risklerini arttırarak 2/B çıkmazını daha da kritik hale getirmiştir.

4.6.2. Turizme Tahsis Örneği: Muğla Bodrum Güvercinlik

Bodrum-Güvercinlik bölgesi, Türkiye’de orman alanlarının turizm yatırımına tahsisiyle orman yangınları arasındaki tartışmalı ilişkinin en görünür örneklerinden biridir. Bölge 1987’de Turizm Merkezi ilan edilmiş, ardından 42 hektarlık ormanlık alan, 1991’de Kültür ve Turizm Bakanlığı’na tahsis edilmiştir (Orman Genel Müdürlüğü). Bu tahsisin ardından bugün bilinen üç büyük lüks otel (La Blanche, Titanic ve Lujo) tahsis edilen orman alanları üzerine inşa edilmiştir. Bu durum, Güvercinlik’teki ekosistemi ve orman bütünlüğünü zayıflatan ilk büyük kırılmayı oluşturmuştur. 2007 yangını ardından devasa otellerin inşaatının tamamlanması ve otellerin aktif olduğu 2021 yılındaki yangınlar ile bölgenin kırılabilirliği ağır sonuçlarla kamuoyuna yansımıştır.

Uydu görüntülerinden bakıldığında 2007 yangınlarıyla kuzeybatı kesimi ağır tahrip olan Güvercinlik’te bu tarihten itibaren inşaat faaliyetlerinin başladığı görülürken, 2012-2024 döneminde aynı bölgenin yol dokusunun değiştiği ve yarımada’nın batı yönünde genişlediği izlenmektedir (Bknz. Görsel 5). 2021 yangınları ise yeniden özellikle kuzey hattını etkileyerek hem ağaçsız alanların hem de yol ve otopark kullanımının arttığı bir dönüşümü hızlandırmıştır, 2024 görsellerinin de görüldüğü üzere yol ağı kuzeybatıya doğru belirgin şekilde genişlemeye devam etmiştir. Böylece 2007’den itibaren yangınlar ve mekansal müdahaleler birbirini besleyen bir dönüşüm döngüsü oluşturmuştur.

Görsel 5
Bölgenin tarihsel değişimi
(Kaynak: Google Earth 2008, 2015, 2024)

2007 yılında Güvercinlik Mahallesi'nde çıkan ve yaklaşık 250 hektarlık orman alanını yok eden büyük yangın, bölgede turizm yatırımlarının ekolojik kırılganlıkla nasıl iç içe geçtiğini bir kez daha göstermiştir. OGM (2025), turizm tesislerinin bulunduğu alanların yangından önce tahsis edildiğini belirtse de, yerel tanıklıklar ve uzman görüşleri tahsis edilen alanların geçmişte koruma altında Halep çamı ormanı niteliği taşıdığına, alanın nadir ekosistem özelliklerine sahip olduğuna, koruma kararının yok sayıldığına ve tahsisin orman bütünlüğünü bozucu bir etki yarattığına işaret etmektedir (Sözcü, 2021).

Turizm yatırımlarının orman alanlarındaki etkisi yalnızca tahsis kararlarıyla sınırlı değildir. 2007 yangınında bölgenin çevresi etkilenmiş olsa da, 2021 yılında çıkan orman yangınında otellerden biri ciddi biçimde zarar görmüş, otel tahliye edilmiş ve tesis etkilenmiştir (Bknz. Görsel 6). Bu durum, orman alanlarındaki turizm tesislerinin çevresinde artan insan faaliyeti, altyapı yoğunluğu, yol açmaları ve peyzaj değişikliklerinin orman yangınları açısından bölgesel risk birikimi yarattığını göstermektedir.

Sonuç olarak Güvercinlik örneği, tahsis-yanğın ilişkisinin iki yönlü olduğunu göstermektedir:

- Orman alanlarının turizm faaliyetlerine tahsis edilmesi, bölgenin ekolojik direncini azaltarak büyük yangınlara karşı kırılganlığı artırmakta;
- Yangınlar sonrasında ortaya çıkan "boşalan" orman alanlarının yeniden tahsis veya yapılaşma baskısı altına girmesi ihtimali, kamuoyunda yangınların rant amaçlı kullanıldığı yönünde güçlü bir algı yaratmaktadır.

Bu nedenle Bodrum Güvercinlik, Türkiye'de turizm odaklı orman politikaları, ormansızlaşma ve yangın risklerinin kesiştiği kritik bir vaka olarak değerlendirilmektedir.

Görsel 6

2021 Yangınlarının Güvercinlik Bölgesine etkisi

(Kaynak: Bodrum Haber, <https://bodrumhaber.com/bodrumda-dikkat-cekten-yanigin-manzarasi/>)

4.6.3. Kentsel Saçaklanma ve Hukuksuzluğun Yasallaşması: İzmir Bayraklı Yangını

14-16 Ağustos 2024 tarihlerinde İzmir Bayraklı'da meydana gelen yangın, Türkiye'de orman yangınlarının artık yalnızca "kırsal" bir sorun olmadığını, doğrudan kentsel alanları tehdit eden bir "kent içi afet"e dönüştüğünü acı bir şekilde göstermiştir. Bu yangın, orman sınırları ile yerleşim alanlarının plansızca iç içe geçtiği, arada hiçbir güvenlik koridoru veya tampon bölgenin bırakılmadığı çarpık kentleşme pratiğinin bir sonucudur.

Yangının çıkış ve yayılma dinamiği incelendiğinde; orman dokusunun kentin çeperindeki konut alanlarına "saplandığı" ve yerleşimin orman içine doğru kontrolsüzce saçaklandığı (urban sprawl) görülmektedir. Bu iç içe geçme durumu, ormanda başlayan yangının rüzgarın etkisiyle hızla yerleşim bölgelerine sıçramasına neden olmuştur. Özellikle orman bitişiğinde yer alan, altyapı ve ulaşım erişimi zayıf **kentsel çeper mahalleleri ve niteliksiz yapı stokları** alevlere teslim olmuş; yangın evleri, iş yerlerini ve sanayi sitelerini yutmuştur. Bu tablo, planlama disiplini "orman-kent arayüzü" (Wildland-Urban Interface) olarak tanımlanan bölgelerin, Türkiye pratiğinde nasıl birer "barut fıçısına" dönüştürüldüğünün kanıtıdır.

Ancak bu felaketin yönetim süreci, en az yangının kendisi kadar yıkıcı olmuştur. Anayasa'nın "yanan ormanlar yerinde ifraz edilemez" hükmüne rağmen; yangından sadece iki hafta sonra, 31 Ağustos tarihinde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yangın sahasının bir bölümü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun Ek 16. Maddesi kapsamında orman sınırları dışına çıkarılmıştır.

Daha önce TMMOB tarafından yargıya taşınan ve yürütmesi durdurulan planlar, yangın "fırsat bilinerek" yeniden devreye sokulmuştur. Bölgede inşa edilen Şehir Hastanesi ve TOKİ konutları için "alan açma" stratejisi olarak işleyen bu süreç, yangını bir "afet" olmaktan çıkarıp, imar rantı için bir "temizleme aracı"na dönüştürmüştür. **Dar gelirli mahallelerin** zarar gördüğü, yurttaşların evsiz kaldığı bir felaket, paradoksal bir biçimde lüks konut ve büyük ölçekli kamu yatırımlarının önünü açan bir "kentsel dönüşüm" manivelası olarak kullanılmıştır. Yanan alanın yeniden ormanlaştırılması yerine yapılaşmaya açılması, yangın çıkarıcı veya ormanı işgal eden faileri cezalandırmak yerine ödüllendiren bir teşvik mekanizması yaratmaktadır.

4.6.4. Madencilik Faaliyetleri ve Ekosistemin Parçalanması: Kazdağları ve Akbelen

Orman yangınları riskini artıran en önemli faktörlerden biri, madencilik faaliyetleri yoluyla orman bütünlüğünün parçalanmasıdır. Kazdağları, Akbelen, Cerattepe ve Fatsa örneklerinde görüldüğü üzere; maden sahaları için orman içinde açılan kilometrelerce uzunluğundaki yollar, kırma-eleme tesisleri, depolama alanları, güvenlik bariyerleri, enerji nakil hatları ve kurulan şantiye tesisleri, ormanın en bakir noktalarına insan ve araç trafiğini taşımaktadır. Bu parçalanma, ekosistem sürekliliğini kesintiye uğratarak ormanların kendini yenileme kapasitesini zayıflatmaktadır.

Kazdağları'nın %76'sının maden ruhsatlarıyla parsellendiği bölgede 1734 maden ruhsatının verilmiş ve orman ekosisteminin sürekliliği kesintiye uğratılmıştır (Gazete Oksijen, 2023). Akbelen'de termik santrale kömür sağlamak için yok edilen ormanlar, sadece bir ağaç kıyımı değil, bölgenin su rejimini ve ısı dengesini bozan, dolayısıyla yangın riskini maksimize eden bir "ekokırım" suçudur. Maden sahaları, yoğun toprak hareketi ve bitki örtüsü kaybı nedeniyle nem dengesini bozmakta ve çevresindeki mikroiklimi kurutmaktadır. Bu kuraklaşma ve açılan yolların yarattığı "rüzgar koridorları", yangınların çıkma ve yayılma olasılığını artırmaktadır.

Sürecin yıkıcı etkisi yangın bağlamında da ortaya çıkmaktadır. Madencilik faaliyetleri sırasında toprağın üst tabakasının sıyrılması ve taşınması, orman ekosisteminin hafızası olan **tohum bankasını** ve canlılığını yok etmektedir. Orman işlevi zayıfladıkça ve **yangın sonrası doğal yenilenme sürecini (rejimini) taşıyacak tohum kaynakları** ortadan kalktıkça, ormanların yangın sonrası kendini onarma kapasitesi de sınırlanmaktadır. Dolayısıyla bu faaliyetler, ormanları yangına karşı dirençsiz hale getirmekle kalmayıp, olası bir yangından sonra geri dönüşü imkansız bir ekolojik çöküş zemin hazırlamaktadır.

Yıllara göre Akbelen Madeni Uydu Görüntüsü

(Kaynak: Google Earth 2013-2017-2021-2025)

Kazdağları Maden Sahası

(Kaynak: İklim haber, <https://www.iklimhaber.org/madenlere-super-izin-teklifi-ekokirimin-onu-daha-da-aciliyor/>)

Fatsa Maden Sahası

(Kaynak: T24, <https://t24.com.tr/cevre/cevre-sehircilik-ve-iklimlendirme-bakanligi-fatsa-da-siyanur-kullanan-sirketin-yeni-ced-talebini-reddetti,1030899>)

4.6.5. Tahsislerin, Özelleştirmenin ve Denetimsizliğin Perde Arkası: Elektrik Nedenli Orman Yangınları

Orman yangınları riskini artıran yapısal faktörlerden biri de, elektrik iletim ve dağıtım altyapısının özelleştirilmesiyle birlikte ortaya çıkan denetimsizlik ve bakım ihmalidir. Türkiye’de elektrik kaynaklı yangınlar sayıca sınırlı görünse de, bu yangınların yol açtığı tahribatın orantısız biçimde yüksek olduğu bilinmektedir. Resmî veriler, elektrik kaynaklı yangınların toplam yangın sayısının yaklaşık %5’ini oluşturmasına karşın, yanan orman alanlarının yaklaşık dörtte birinin bu yangınlar sonucu kaybedildiğini göstermektedir (Ulutaş, 2015). Özellikle elektrik dağıtım hizmetlerinin özel şirketlere devredilmesinden sonra, bu tür yangınların yol açtığı alan kaybının hızla arttığı; 2010 yılında %4,9 olan oranın 2021’de %26,8’e yükseldiği ve 2025 yangınlarıyla bu eğilimin derinleştiği görülmektedir (Sol Haber, 2025).

Bu durumun somutlaştığı örneklerden biri, 2025 yazında İzmir’de yaşanan orman yangınlarıdır. Seferihisar, Çeşme, Ödemiş ve Foça başta olmak üzere birçok ilçede günlerce süren yangınların, resmî açıklamalara göre büyük ölçüde elektrik iletim hatlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Yangınların enerji hatlarının geçtiği güzergâhlar boyunca yoğunlaşması, elektrik altyapısının orman alanları içinde yarattığı kırılganlığı açık biçimde ortaya koymuştur. Dağıtım şirketlerinin sorumluluğu reddeden açıklamalarına karşın, teknik incelemeler Mendere’te başlayan büyük yangının, rüzgârın etkisiyle elektrik tellerinin temas etmesi sonucu oluşan ark kıvılcıklarının kuru bitki örtüsünü tutuşturmasıyla başladığını ortaya koymuştur (Sol Haber, 2025).

Elektrik kaynaklı yangınların ortaya çıkmasında, iletim ve dağıtım hatlarının geçtiği ormanlık alanlarda yapılan mekânsal müdahaleler belirleyici bir rol oynamaktadır. Hat güzergâhları boyunca açılan servis yolları, yeterli biçimde temizlenmeyen hat altı alanları, budanmayan ağaçlar ve yenilenmeyen teknik ekipmanlar, orman ekosistemini hem fiziksel olarak parçalamakta hem de yangına açık hâle getirmektedir ve tahsis-özelleştirme ile gelen boşluk halihazırda bilinen bunun gibi temel potansiyel risklerin göz ardı edilmesine sebep olmaktadır. Sonuç olarak; düzenli bakım yapılmaması, ısınma ve kıvılcım riskinin izlenmemesi, iletken ve izolatörlerin zamanında yenilenmemesi gibi ihmallere, yangınların çıkmasını ve hızla yayılmasını kolaylaştırmaktadır (Ulutaş, 2015; TMMOB, 2025).

Bu ihmal zincirinin arkasında, ormanlık alanların bütüncül bir ekosistem olarak değil altyapı için hazır boş arazi potansiyeli ile değerlendirilmesi ve elektrik dağıtımının kamusal bir hizmet olmaktan çıkarılarak kar odaklı bir işletme mantığına tabi kılınması yatmaktadır. Bu hatlarda hem işletmelerin gerekli bakım, onarım ve yangın riskini azaltacak güvenlik faaliyetlerinin ve saha çalışmalarını yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Elektrik Mühendisleri Odası'nın da vurguladığı üzere, kamu malı niteliğindeki iletim ve dağıtım altyapısının özel şirketler tarafından işletilmesi, bakım ve güvenlik faaliyetlerinin maliyet kalemi olarak görülmesine yol açmaktadır (TMMOB, 2025). Bu durum, orman alanlarında enerji altyapısının yarattığı risklerin sistematik biçimde göz ardı edilmesine neden olmakta; elektrik hatları, tıpkı madencilik faaliyetlerinde olduğu gibi, ormanları yangına karşı dirençsiz ve kırılgan hâle getiren kalıcı bir baskı unsuruna dönüşmektedir.

4.6.6. Tarımsal Genişleme ve Arazi Açma Yoluyla Orman Kaybı

Orman alanlarının bütünlüğünü bozan ve yangın riskini tırmandıran en yaygın ve "sessiz" biçimde ilerleyen süreçlerden biri; orman arazilerinin tarımsal kullanım bahanesiyle işgal edilmesidir. Özellikle Ege ve Akdeniz gibi rantın yüksek olduğu kıyı bölgelerinde, orman alanları doğrudan yapılaşmaya açılmadan önce, bir geçiş aşaması olarak tarım arazisine dönüştürölmektedir.

Bu süreç genellikle orman bitişiğindeki özel mülkiyete konu tarım parsellerinin sınırlarının, orman aleyhine sistematik olarak genişletilmesiyle başlamaktadır. "Açma" olarak tabir edilen bu yöntemde, orman örtüsü yavaş yavaş tahrip edilerek, alan zeytinlik, meyve bahçesi veya tarla vasfına dönüştürölmekte ve fiili bir sahiplenme (zilyetlik) yaratılmaktadır. Yangınlar ise bu süreçte çoğu zaman bir "araç" olarak kullanılmaktadır. Yanan orman sahalarının, rehabilitasyon sürecine fırsat tanınmadan sürölerek tarımsal faaliyete açılması, kamu arazilerinin özel kullanıma geçirilmesinin en yaygın yöntemlerinden biri haline gelmiştir.

Ayrıca "Özel Ağaçlandırma" gibi yasal düzenlemeler, kamusal orman arazilerinin şahıslara veya şirketlere tahsis edilerek tel örgülerle çevrilmesine ve orman ekosisteminin parçalanmasına (fragmentation) yasal bir zemin hazırlamaktadır. Bu parçalanma sürecine ek olarak; tarım arazilerinin kooperatif hisseleri yoluyla bölünmesiyle ortaya çıkan ve "hobi bahçeleri" olarak bilinen yapılaşma biçimleri de orman çeperlerindeki insan baskısını ve dolayısıyla yangın riskini artıran bir diğeri unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Planlama disiplini açısından buradaki temel sorun; ormandan tarıma, tarımdan ise yapılaşmaya giden bu zincirleme mülkiyet dönüşümüdür. Tarımsal faaliyet adı altında orman içine sokulan insan aktiviteleri, anız yakma ve makine kaynaklı kıvılcımlar, orman yangınlarının en temel çıkış sebeplerini oluştururken; orman bütünlüğünün bozulması, ekosistemin yangına karşı doğal direncini kırmaktadır.

4.6.7. Genel Değerlendirme: Yangın, Bir Kentleşme Politikası Sonucudur

2000 sonrasında orman alanları üzerinde değişen idari ve hukuki yapı ile sistematik bir ormansızlaştırma politikası yürütüldüğü açıkça görülmektedir. Son yıllarda artış gösteren ve 'iklim krizinin ortaya çıkardığı afetler' olarak algılanan orman yangınları da yaygın söylemin aksine, rant odaklı kentleşme ve yapılaşma baskısıyla şekillenen bu politikaların bir sonucu olarak ele alınmalıdır.

Anayasa, yasa ve yönetmelikler düzeyinde gerçekleşen tüm bu dönüşümün neticesinde esasen bir koruma alanı, doğal bir eşik ve bariyer olması gereken orman alanları içinde kentsel kullanım miktarı yükselerek artmıştır. Bu dönüşümde ekosistem parçalanmaları, artan insan faaliyetleri ve müdahaleleri, tüm bunların denetimsiz bir biçimde gerçekleştirilmesi doğal olarak hem yangın riskini artırmış hem de meydana gelecek yangınların yaratacağı potansiyel zararları yaygınlaştırmıştır. Üstelik ormanlar üzerinde yürütülen bu süreçlerin plansızlık ilkesi doğrultusunda ele alınması, ekosistemlerin kendi içsel dinamiklerinde yıkıcı sonuçlar doğurduğu gibi yerleşim alanları ile olan ilişkisine dair koruyucu stratejiler içermediği için afet etkisi yaratmaktadır. Bu nedenle, söz konusu düzenlemelerin içerik ve uygulama boyutlarının değerlendirilmesi, orman yangınları kentleşme ilişkisini anlamak için kritik önemdedir.

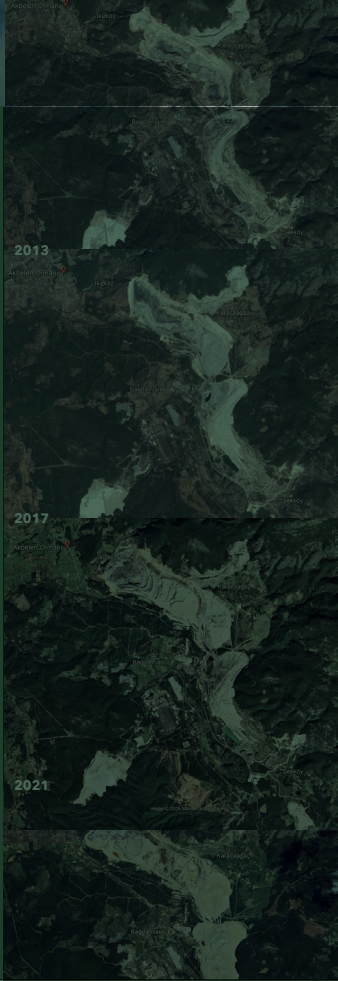
Orman alanlarını içeren yasal düzenlemeler ve uygulamalar sermaye lehine rant yüzeylerini genişletecek eğilimleri barındırmaktadır. Bu çerçevede Kuzey Ormanları, Bodrum, İzmir, Kazdağları ve diğer tüm örnekler bir araya getirildiğinde ortak bir örüntü ortaya çıkmaktadır: Orman alanları, kentsel altyapı, sermaye birikimi ve kentsel rant için "üzerinde engel bulunan (ağaçlar) potansiyel arsalar" olarak görülmektedir. Bu engeli ortadan kaldırmaya yönelik olarak, ülkemizde ekolojik bütünlüğü parçalayan çok sayıda yasal zemin oluşturulmuş; koruma statülerini fiilen etkisizleştiren geniş yetkiler siyasal gündeme taşınmıştır. Uygulamalar orman alanlarından arsa üretmenin ötesine geçerek bu alanlarda doğaya uyumsuz arazi kullanım biçimleri üretmekte, bu faaliyetlerin işletme süreçlerini de imtiyaz mekanizmalarıyla denetimsizleştirerek riskleri artırmaktadır. Buna karşılık ormanları koruma koşullarını iyileştirecek, planlama süreçleri içerisinde yerleşim-orman ilişkisinin yasal ve yönetsel boyutunu tanımlayacak hiçbir düzenlemeye rastlanamamaktadır. Bu meselenin ilkesel düzeyde dahi bir tartışma alanı bulamadığı görülmektedir.

Tüm bu genel resim içerisinde;

- Planlama ilkeleri yerine **istisnai kararname**ler,
- Kamu yararı yerine **yatırımcı önceliği**,
- Ekosistem bütünlüğü yerine **parsel bazlı projeler**

tercih edildiği sürece, orman yangınları bir "kaza" değil, bu politikaların kaçınılmaz bir çıktısı olmaya devam edecektir. İzmir Bayraklı'da yanan alanın imara açılması ile Bodrum'da yanan alana otel yapılması arasındaki zihniyet sürekliliği, sorunun teknik değil, politik bir tercih olduğunu kanıtlamaktadır.

5. BİR AFET TÜRÜ OLARAK ORMAN YANGINLARININ PLANLAMA MESLEĞİ VE PRATIĞI İÇERİSİNDE NASIL DEĞERLENDİRİL(ME)DİĞİNE İLİŞKİN ANALİZ

Türkiye’de afet yönetimi ve planlama pratiği, tarihsel olarak büyük ölçüde deprem ve kısmen taşkın riski üzerine kurgulanmıştır. Ancak iklim krizi ile birlikte karakter değiştiren ve kentsel alanları doğrudan tehdit eden orman yangınları, mevcut mekânsal planlama sistemi içerisinde tanımsız bırakılmıştır. Şehir planlama disiplini, orman yangınlarını yalnızca “söndürülmesi gereken bir itfaiye sorunu” olarak değil, “mekânsal organizasyon ve arazi kullanım kararlarıyla önlenmesi gereken bir planlama sorunu” olarak ele almak zorundadır. Ancak mevcut pratik, bu bakış açısından oldukça uzaktır.

Bu bölümde, imar mevzuatındaki boşluklar, planlama hiyerarşisindeki kopukluklar ve yer seçimindeki stratejik hatalar üzerinden mevcut durumun analizi yapılmıştır.

5.1. İmar Mevzuatında “Görünmez” Risk ve Sakınım Planlaması Eksikliği

3194 sayılı İmar Kanunu ve 7269 sayılı Afetler Kanunu incelendiğinde, orman yangınlarının planlama sürecine entegre edilmesine dair somut ve bağlayıcı bir hüküm bulunmamaktadır.

- **Risk Analizi Eksikliği:** İmar planları hazırlanırken jeolojik-jeoteknik etütler zorunlu tutularak deprem ve heyelan riski analiz edilirken; planlanan alanın yanıcı madde yükü, hakim rüzgar yönü, topografik eğim ve ormanla etkileşimini analiz eden bir “Yangın Risk Etüdü” zorunluluğu bulunmamaktadır.
- **Mevzuatın Yetersizliği:** Mevcut yönetmelikler, yangın güvenliğini bina ölçeğine (yangın merdiveni, yapı malzemesi vb.) indirgemekte; yerleşim deseni, ulaşım kurgusu ve orman-kent arayüzü gibi makro form kararlarını kapsamamaktadır. Bu durum, planlamada orman yangınlarının bir veri olarak değil, ancak yangın yaşandıktan sonra üzerine konuşulan bir sonuç olarak ele alınmasına neden olmaktadır.

5.2. Kurum Görüşlerinin Bürokratikleşmesi ve Planlama Hiyerarşisindeki Kopukluk

Plan yapım sürecinde ilgili kurumlardan (Orman Genel Müdürlüğü vb.) alınan görüşler, risk azaltıcı bir planlama aracı olmaktan çıkıp, yalnızca mülkiyet sınırlarını teyit eden bürokratik bir prosedüre dönüşmüştür.

- **Görüşlerin Niteliği:** Kurum görüşleri genellikle “orman sınırıdır/değildir” şeklinde mülkiyet odaklı verilmekte; “bu alanda yerleşim olursa yangın riski artar” veya “tampon bölge bırakılmalıdır” şeklinde yönlendirici, önleyici ve ekolojik uyarıları içermemektedir.
- **Üst Ölçekten Kopuş:** 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarında “korunacak alan” olarak belirlenen orman alanları, alt ölçekli planlarda (1/5000 ve 1/1000) parçalı müdahalelerle (turizm tahsisi, maden ruhsatı, mevzi planlar) delinmektedir. Plan kademelenmesi ilkesi, “kamu yararı” adı altında alınan istisnai kararlarla işlevsizleştirilmekte, orman bütünlüğü plan kararlarıyla parçalanmaktadır.

5.3. Kent-Orman Arayüzünde (WUI) Hatalı Yer Seçimi ve Tasarım Kusurları

Orman Yangınları literatüründe "Wildland-Urban Interface (WUI)" olarak tanımlanan orman-yerleşim arayüzü, Türkiye planlama pratiğinde en riskli ve en denetimsiz alanlardır. Özellikle Ege ve Akdeniz kıyılarında ikincil konut (yazlık) baskısı ve kontrolsüz saçaklanma, orman içlerine doğru girintili-çıkıntılı, savunulması imkansız bir yerleşim deseni yaratmıştır.

- **Tampon Bölge (Buffer Zone) Yokluğu:** Planlanan yerleşim alanları ile orman sınırı arasında bırakılması gereken, bitki örtüsünden arındırılmış veya seyreltilmiş "savunma zonları" planlarımızda yer almamaktadır. Konut parseli ile orman sınırı sifıra sifır bitişmekte, bu durum yangının ormandan kente veya kentten ormana sıçramasını kaçınılmaz kılmaktadır.
- **Ulaşım Kurgusu Hataları:** Özellikle Seferihisar ve Çanakkale yangınlarında acı bir şekilde tecrübe edildiği üzere; orman içi yerleşimlerde ve yazlık sitelerde "çıkılmaz sokak" kurguları, dar yol kesitleri ve alternatif tahliye güzergahlarının planlanmamış olması, yangın anında tahliyeyi imkansız hale getirmekte ve itfaiye erişimini engellemektedir.
- **Peyzaj Kararlarının Planlamadan Kopukluğu:** İmar planlarında parsel içi yeşil alan kullanımlarına dair "yangına dirençli tür" zorunluluğu getirilmemektedir. Tam tersine, yangına son derece dayanıksız, reçineli ve egzotik türlerin (palmye, süs servileri vb.) peyzaj düzenlemelerinde kullanılması, yerleşim içindeki yangın yükünü artırmaktadır.

6. 2025 YILI SEFERİHİSAR VE ÇANAKKALE YANGINLARI ÜZERİNDEN ÇIKARILABİLECEK PLANLAMA DERSLERİ

2025 yılı içerisinde Çanakkale ili Güzelyalı bölgesi ile İzmir ili Seferihisar bölgelerinde gerçekleşen yangınlar yerleşim yerlerinin en çok etkilendiği alanlar olmuşlardır. Bu anlamda yerleşim alanları orman ve yangın ilişkisi anlamında yapılması gerekenlerin acı şekilde görüldüğü bölgeler olmuşlardır. Bu iki bölgede gerçekleşen yangınlar mekan örüntüsü ile yangın riskinin nasıl afete dönüştüğünün ve yıkıcılığının ne kadar artabildiğinin en üzücü örneklerini göstermişlerdir. Bu anlamda yangın afetinin yaşandığı bu iki bölgede belirli örnekler üzerinden mekan örüntüsü, peyzaj tasarımı, yok ağı gibi etkenlerin nasıl yangın riskini afete dönüştürdüğünü ve yıkıcı etkisini artırdığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

6.1. Yangın Emniyet Bölgesinin (Tampon Bölge) Önemi

Orman ve yerleşim alanları arasında yangının başladığı ve yangından etkilenen alan olarak karşılıklı bir ilişki vardır. Dolayısıyla bu alanların arasında güvenlik gerekçesiyle yangının yerleşim yerlerini etkilememesi veya yerleşim yerlerinden kaynaklı çıkabilecek bir yangının orman alanlarına yayılmaması için arada bir güvenlik zonunun bırakılması gerekmektedir. Ancak yaşanan yangınlardan sonra arazide yapılan tespitler bu anlamda önlemlerin yeterince alınmadığını göstermektedir.

Seferihisar yangınından sonra çekilen bu fotoğrafta görüleceği üzere yerleşim yerleri ile orman alanları arasında yeterli yangın emniyet bölgesi bırakılmamıştır. Yangınların yarattığı yüksek enerji sebebiyle de yangınların yerleşim yerlerini etkilemesi kaçınılmaz olmuştur.

6.2. Yangın Emniyet Bölgelerinde Yapılan Yanlış Ağaçlandırma ve Peyzaj Projeleri

Orman alanları ile yerleşim yerleri arasında bazı yerlerde emniyet zonu olarak değerlendirilebilecek boşluk alanlar bırakılmış olsa da çoğunlukla yerleşim yerleri çevresindeki yanlış uygulamalar yangın riskini büyütmemekte ve yerleşim alanlarına sıçramasına sebebiyet vermektedir.

Seferihisar bölgesinde çekilen fotoğraftan görüleceği üzere orman alanları ile yerleşim yerleri arasında boşluk bırakılmış olsa da yerleşim yerlerinde yaşayan kişilerin evleri yakınlarına diktikleri ağaçlar sebebiyle ormanlık alanlarda başlayan yangın yerleşim yerlerini etkilemiştir.

6.3. Konut Yapılarının Bahçelerinde Uygulanan Yanlış Peyzaj Uygulamaları

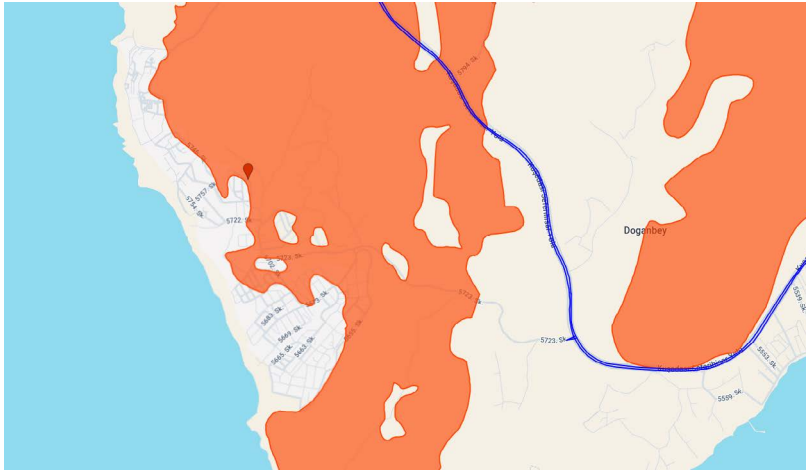
Orman alanlarında çıkan yangınlar konut yapılarına büyük oranda bahçe ve yakın çevredeki açık alanlar aracılığıyla erişmektedir. Bu alanlardaki yanıcı madde yükü ne kadar yüksek ise konut yapılarını etkileyen ısı miktarı da o derece yüksek olmaktadır. Dolayısıyla yangına hassas bölgelerde doğru bahçe tasarımı ve bitkilendirmesi hayati derecede önemlidir.

Seferihisar bölgesinde yer alan bu görselde konut bahçesinin yoğun şekilde ağaçlandırıldığı hatta yanıcı orman ağacı olan kızılâğaç gibi ağaçların bahçe içerisine dikildiği görülmektedir.

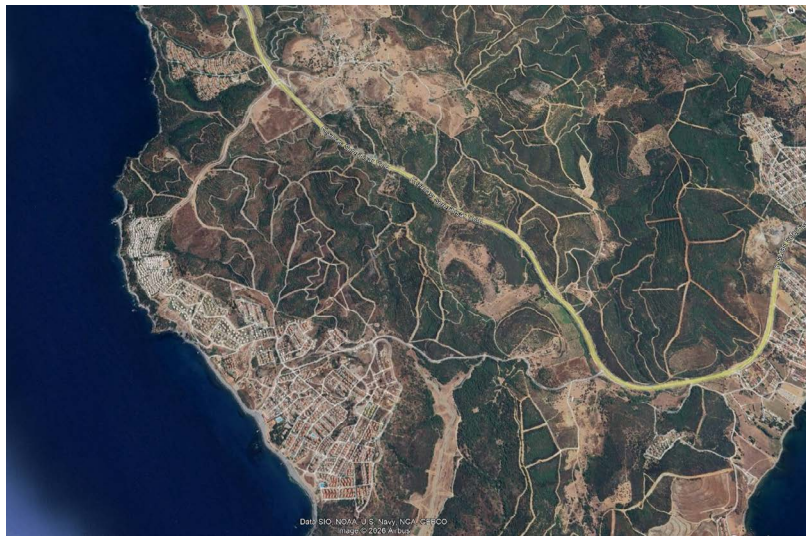

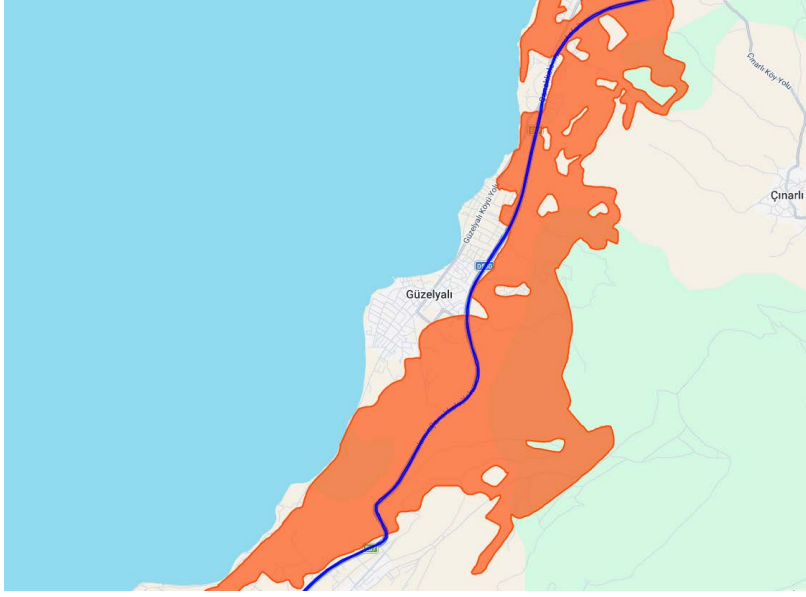
6.4. Yangın Anında Hızlı Tahliye Sağlayacak Yol Ağı ve Kurgusunun Eksikliği

Yangın anında en önemli husus öncelikle can güvenliğini sağlamak amacıyla hızlı tahliye. Bu anlamda yol ağı ve kalitesi tahliyenin hızını belirleyen en önemli bileşendir. Ancak ülkemizde yaşanan yangınlar bu anlamda tahliye amacıyla alternatif kaçış rotalarının düşünülmediğini, yol tasarımlarının ve yapılaşma yoğunluğunun hiçbir şekilde yangın riskini gözetererek belirlenmediğini ortaya koymaktadır.

İzmir Seferihisar bölgesinde çıkan yangının boyutunu gösteren görselden anlaşılacağı üzere oldukça geniş bir yerleşim alanınının anayol bağlantısı orman içinden geçen kademesi oldukça düşük bir yol ile sağlanabilmektedir. Bu kadar büyük bir nüfusun yangın anında alevler içerisinde kalacağı kesin olan bir yol ile sağlanabilmesi büyük zorluklar içermektedir. 2025 yılı yaz aylarında yaşanan yangında bu alanların tahliye edilmesine ilişkin itfaiye ve ilgili teşkilatların kendi can güvenliklerini riske atarak gösterdikleri insan üstü çabalar medyaya yansımıştır.

Benzer şekilde **Çanakkale**'nin ikinci konut ağırlıklı yerleşim yeri olan Güzelyalı yerleşmesinde de yol ağının yangın riskini gözetmeden kurgulandığı için karayolu aracılığı ile tahliye yeterli olmamış ve deniz yoluyla tahliye yapılmak zorunda kalmıştır.

Bu yangınlarda insan üstü çabalara dayalı olarak herhangi bir can kaybı olmamasına rağmen daha sonraki yıllarda gerekli önlemler alınmaz ise ölümlerle sonuçlanacak yangın hadiselerinin yaşanması muhtemeldir. Bu üzücü sonuçların yaşanmaması için bugünden itibaren yangın anında insanların emniyetle tahliye edilebileceği veya daha öncesinde kendi imkanlarıyla yangın yerini terk edebilecekleri yol tasarımlarının, alternatif yolların kurgulanması gerekmektedir.

Yaşanan yangınlar, sadece birer doğa olayı değil, planlama hatalarının birer sağlaması niteliğindedir:

- **Çanakkale ve Seferihisar Örnekleri:** Bu bölgelerdeki yangınlar, tarım ve orman alanları üzerine baskı kuran düşük yoğunluklu, yaygın yerleşim (urban sprawl) modelinin ne kadar kırılgan olduğunu göstermiştir. Yerleşimlerin ormanla iç içe geçtiği, altyapının yetersiz olduğu ve tahliye koridorlarının düşünülmediği bu alanlar, planlama disiplininin "sakınım" ilkesinden uzaklaşmasının somut bedelleridir.
- **Turizm ve İkinci Konut Baskısı:** Kıyı şeridindeki ormanlık alanların "Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilan edilerek yapılaşmaya açılması, sadece orman alanını azaltmakla kalmamış, orman içine insan aktivitesini (trafik, enerji nakil hatları, atık vb.) taşıyarak yangın başlatıcı unsurları çoğaltmıştır.

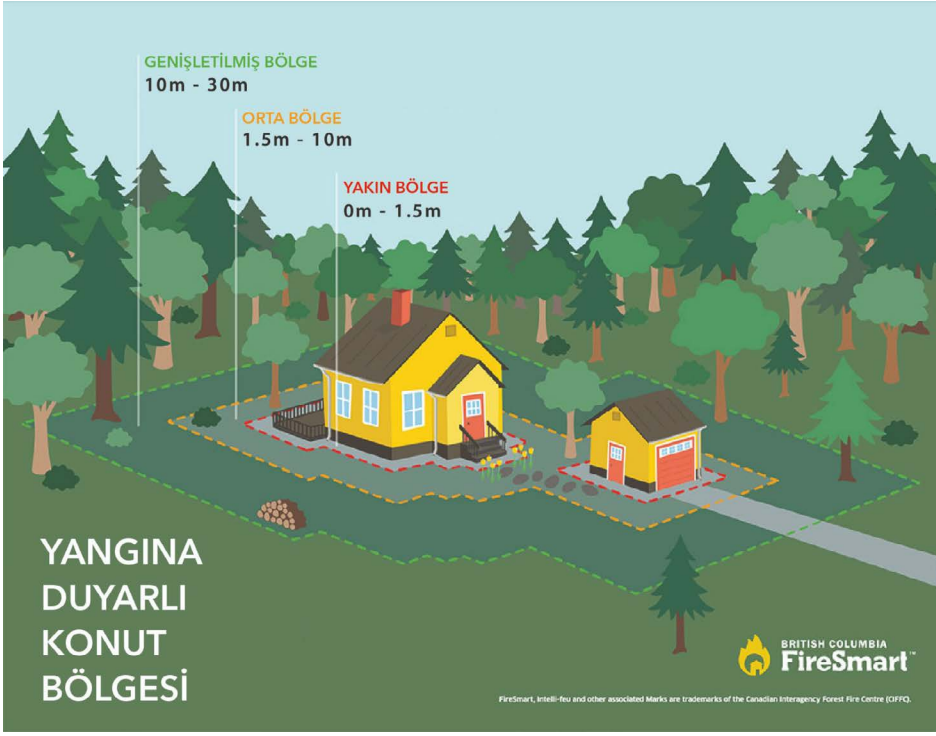
Sonuç olarak; orman yangınları planlama pratiğimizde henüz bir "girdi" olarak kabul edilmemektedir. İmar mevzuatımız, ormanı "korunacak bir leke" olarak görmekten öteye geçip, onu "yönetilmesi gereken dinamik bir risk alanı" olarak kavrayan yeni bir paradigmaya ihtiyaç duymaktadır.

7. ULUSLARARASI UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Dünyanın birçok farklı bölgesinde yangınlar konusunda oldukça kapsamlı çalışmalar yürütülmüş ve alınan önlemler de yasal ve yönetsel çerçevede bağlayıcı hale getirilmiştir.

7.1. Avustralya – AS3959 Standartları ve Orman Yangını Yönetimi (BMO) Belgesi

Sahip olduğu yanıcı bitki örtüsü sebebiyle yangınlarla sık sık karşı karşıya kalan Avustralya’da, merkezi hükümet tarafından uydu verileri yardımıyla yangın risk haritası çıkarılmakta, bu harita üzerinden risk durumu anlık olarak takip edilmektedir. Ayrıca yangın riski yüksek olan alanlardaki hertürlü yapılaşma ve müdahalenin ilgili belediyenin onayına sunulması yasayla zorunlu hale getirilmiştir. Belediyenin onay aşamasında başvuracağı tüm standartlarda Ulusal İtfaiye Kurulu (CFA) tarafından hazırlanan ve yasal bağlayıcılığı olan Orman Yangını Yönetim Belgesinde (Bushfire Management Overlay) belirlenmiş durumdadır. Söz konusu belge çerçevesinde, orman yangınlarına maruz bölgelerde yapılacak inşaatlarda; yangına dayanıklı malzeme kullanımı, doğru yer seçimi, bitkilendirme kriterleri ile çevresinde “asset protection zone” (savunma bölgesi) tanımlanmasını zorunlu kılan standartlar uygulanmaktadır. Ayrıca yangın riski yüksek bölgelerdeki yerleşimlerde yangın anında, birinin kullanılmaması durumunda sorun yaşanmaması için en az iki farklı tahliye yolunun belirlenen ölçülerde açılması zorunlu tutulmaktadır. Bununla birlikte bu bölgede yaşayan halkın yangın anında görev üstlenebilmesi için kendilerine eğitim verilerek gerekli teçhizatlar sunulmakta, orman içindeki yerleşim yerlerinde belirlenen kapasitelerde yangın su tanklarının bulunması zorunlu tutulmaktadır. Böylece yerleşimlerin ve ormanların zarar görme riski azaltılırken, toplumsal farkındalık da artırılmaktadır (Country Fire Authority, 2017).

Avustralya

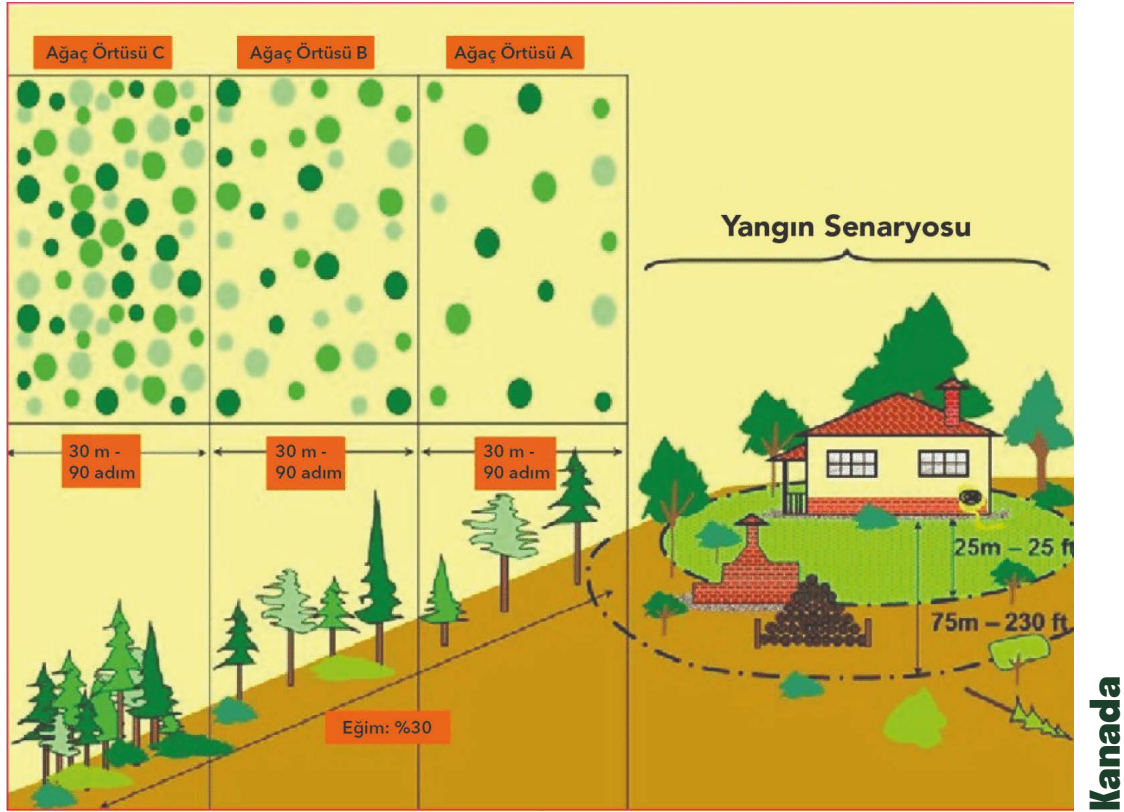
7.2. Kanada – FireSmart Kanada Belgesi

Kanada, sahip olduğu boreal (iğne yapraklı) ormanlarının yangına karşı kırılgan olması ve yaz aylarında düşük nem, yüksek sıcaklık ve şiddetli rüzgarların görüldüğü bir coğrafyada bulunması sebebiyle sadece 2023 yılında 18 milyon hektar ormanlık alanın yangından zarar gördüğü ve yangınların sıklıkla yaşandığı bir ülkedir. Bu sebeple, yangın kaynaklı risklerin azaltılması ve müdahale araçlarının belirlenerek yangınların yönetilmesi amacıyla kapsamlı, mevzuat temelli önlemler yürürlüğe konulmuştur.

Kanada Kurumlararası Orman Yangını Merkezi (CIFFC) tarafından yürütülen FireSmart Kanada Belgesi, orman yerleşimlerinde ve yerleşim alanları ile ormanlar arasındaki geçiş (WUI) bölgelerinde yangın kaynaklı riskleri en aza indirmek için yürütülen ulusal bir plan belgesidir. Yasal bağlayıcılığı da bulunan bu belge çerçevesinde, yüksek yangın riskli alan olarak belirlenen bölgelerde yapılaşma süreçleri yürütülmekte, uyulmadığında veya izinsiz müdahalelerin yapıldığı tespit edildiğinde önemli miktarda cezalar uygulanmaktadır.

FireSmartKanadaBelgesine göre, orman içi yerleşimlerde yer alan yapılarda kullanılacak malzemeler belirlenmekte ve yerleşim-orman ilişkisinin güvenli bir şekilde sağlanması için yapıdan başlayarak kent bütününe kadar üç farklı katman tariflenmektedir. Yapının hemen çevresini oluşturan ilk çeperde (0-1.5 m) yapının yanıcı olmayan malzemelerden inşa edilmesi şart koşularak yakın çevresinde ve yer döşemelerinde ahşap gibi yanabilir malzemelerin bulunması yasaklanarak bu çekirdek alanın yangın geçirmez alan olması sağlanmaktadır. İkinci çeperde, (1.5m-10m) bitki yoğunluğunun azaltılması ve yanıcı peyzaj elemanlarının kullanılmaması sağlanmaktadır. Üçüncü çeperde ise, (10m-30m) yangın yayılımını azaltacak bir savunma alanı kurgulanmakta; bu alanda periyodik olarak ölü bitkilerin temizlenmesi ve ağaçların, bitişiğindeki orman alanına kıyasla seyreltilmesi sağlanmaktadır.

Üçlü koruma çeperlerinin yanında, acil durum erişimini sağlamak üzere alternatifli tahliye yollarının inşası gerekmektedir. Yolların yanmaz malzemeden tabelalarla donatılması ve bu yollarda yatay ve dikey olarak gerekli açıklık mesafelerinin korunması için periyodik budama ve bakım yapılması zorunlu hale getirilmektedir. (Canadian Interagency Forest Fire Centre, 2022).

7.3. İspanya – Yasal Düzenlemeler ve Mekânsal Önlemler

Akdeniz İklim Kuşağı'nda bulunan ve iklimsel özellikler itibariyle ülkemize en çok benzeyen ülkelerden biri olan İspanya'da merkezi ve yerel yönetimlerin yangın önlemleri konusunda mevzuatta tanımlanmış yetkileri itibariyle ülkemiz açısından örnek olma potansiyeline sahiptir.

2003 yılında yürürlüğe konan Ley de Montes (Orman Yasası) ve 2006'daki Orman Yangınlarını Önleme Yasası ile birlikte, orman-yerleşim sınırlarında yangın riskini azaltmaya yönelik zorunluluklar getirilmiştir.

Öncelikle, yerleşim alanları ile ormanlar arasında 500 metrelik tampon bölge oluşturulması şart koşulmuştur. Bu bölgelerde bitki örtüsünün temizlenmesi, yanıcı maddelerin uzaklaştırılması ve ağaç seyreltme çalışmalarının yapılması zorunlu hale getirilmiştir.

Özel mülkiyetteki arazi sahipleri, arazilerini düzenli olarak temizleyip yangın riskini azaltma ile yükümlü hale getirilmiştir. Belediyeler ise mülk sahiplerinin bu sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini denetlemek ve yerine getirilmediğinin tespit halinde yaptırım uygulamak ile yetkilendirilmiştir.

Belediyeler, kendi yetki alanlarında yangın risk haritaları çıkarmak, bu haritalara göre tahliye planlarını yapmak ve acil durum yollarını planlamak zorundadır.

Orman sınırına yakın bölgelerde inşa edilen konut, turizm gibi kullanımlar için yanmaya dayanıklı malzeme kullanımı yasal bir zorunluluk haline getirilmiştir. Ayrıca, orman ile etkileşimli tüm alanlarda yapılacak her proje için "yangın güvenlik planı" zorunlu tutulmaktadır (Ministry for the Ecological Transition and the Demographic Challenge, 2022).

7.4. Fransa - Orman Yangını Risk Önleme Planları ve Kentleşme Kontrolü

Fransa'nın güneyinde yer alan ve Akdeniz ikliminin hâkim olduğu Provence-Alpes-Côte d'Azur, Occitanie ve Nouvelle-Aquitaine bölgeleri, yoğun orman dokusu ve iklimsel koşullar nedeniyle orman yangınları açısından yüksek risk taşımaktadır. Bu bölgelerde meydana gelen yangınlar, yangınlarla mücadelede geliştirilen mekânsal planlama, arazi kullanım kontrolü ve risk yönetimi araçları açısından önemli örnekler sunmaktadır.

Fransa'da orman yangınlarının önlenmesi ve etkilerinin azaltılması, kırsal ve ormanlık alanlara yönelik genel düzenleme ve bakım politikaları çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, Orman Kanunu temelinde şekillenmekte; ormanlık alanların planlanması, düzenlenmesi ve bakımı için bağlayıcı hukuki ve teknik araçlar öngörmektedir. Bu kapsamda, departman düzeyinde hazırlanan orman yangınlarına karşı koruma planları ve bunların ormanlık alanlara uyarlanmış versiyonları, risk yönetiminin temel bileşenleri arasında yer almaktadır.

Orman yangını riski yüksek alanlarda uygulanan Orman Yangını Risk Önleme Planları (Plan de Prévention des Risques d'Incendie de Forêt), yapılaşma, arazi kullanımı ve yapı güvenliğine ilişkin bağlayıcı düzenlemeler getirmektedir. Bu planlar, genellikle üç ana bileşenden oluşmaktadır. İlk olarak, açıklayıcı rapor bölümünde planın yasal çerçevesi ve yerel bağlamı tanımlanmakta; yangın riskinin değerlendirilmesi, tarihsel yangın verilerinin analizi ve müdahale ile önlemeye yönelik genel strateji ortaya konulmaktadır. İkinci bileşen olan grafik belgeler, zonlama yaklaşımıyla hazırlanan haritaları içermekte; tehlike (aléa) haritası yangın riskinin mekânsal yoğunluğunu, risk altındaki değerler ve kırılganlık haritası insanları, yapıları ve ekonomik varlıkları göstermektedir, Savunulabilirlik haritası ise yangına müdahale ve koruma kapasitesini ortaya koymaktadır. Üçüncü bileşen olan düzenleyici hükümler ise her risk bölgesi için bağlayıcı kuralları tanımlamakta; yapılaşmanın tamamen yasak olduğu alanları, yangına dayanıklı malzeme kullanımı, mimari kısıtlar ve çalı ile yanıcı bitki örtüsünün temizlenmesi gibi önlemler koşuluyla yapılaşmaya izin verilen alanları, yeni yapılar ve altyapılar için güvenlik ve risk azaltma yükümlülüklerini ve mevcut yapıların ile alanların korunmasına yönelik tedbirleri kapsamaktadır. Bunun yanı sıra, bu Orman Yangını Risk Önleme Planları NATURA 2000 gibi özel koruma statüsüne sahip alanlarla çakışması durumunda çevresel etki değerlendirmesi yapılmakta ve yangınla

mücadeleye yönelik önlemler, ekosistem üzerindeki olası etkiler dikkate alınarak doğaya en az zarar verecek biçimde planlanmaktadır.

Plan bulunmayan ancak yangın riski yüksek olan belediyelerde ise, valilikler tarafından ilan edilebilen "tehlike alanları", yapılaşmanın sınırlandırılması veya yasaklanması yoluyla geçici fakat bağlayıcı bir önleyici araç işlevi görmektedir. Bu uygulama, planlama boşluklarının bulunduğu alanlarda risk yönetiminin sürekliliğini sağlamaktadır.

Orman yangınlarıyla mücadelede kentleşmenin kontrolü, önleyici politikaların en etkili unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bölgesel uyum planları, yerel imar planları gibi arazi kullanım belgeleri, risk önleme politikalarıyla uyumlu biçimde hazırlanmakta ve insan ile mal varlıklarının yangın riskine maruziyetini azaltmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, yalnızca yapılaşma yoğunluğu değil, aynı zamanda yerleşimlerin dokusu, morfolojisi, erişilebilirlik özellikleri ayrıca dikkate alınmakta; yangın anında erişim ve müdahalenin mümkün olduğu kompakt mekânsal düzenlemeler teşvik edilmektedir, dağınık, dokudan bağımsız biçimde tekil yapılaşmalara izin verilmemektedir. Orman yangınları açısından kaçınılması gereken kentsel gelişme biçimleri arasında, öncelikle yol aksları boyunca uzanan doğrusal kentleşme yer almaktadır; bu tür gelişme, yerleşim alanları ile bitki örtüsü arasındaki temas hattını gereksiz biçimde uzatarak yangın riskini ve savunulması gereken alanların uzunluğunu artırmaktadır. Çıkmaz sokaklı gelişme, cul-de-sac yerleşimlerle kentsel ağın geri kalanına düşük düzeyde bağlanmakta ve bu durum özellikle acil durumlarda itfaiye ve kurtarma ekiplerinin erişimini zorlaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, "serbest" bireysel konut üretimine dayanan parçalı ve dağınık yapılaşma, düzensiz ve süreksiz bir kentsel yayılmaya yol açarak yerleşim ile doğal alanlar arasındaki temas bölgelerinin çoğalmasına neden olmakta; bu durum acil müdahale araç ve personelinin geniş bir alana dağılmasını gerektirdiği için yangınla mücadelede müdahale etkinliğini azaltmaktadır. Özetle, sıkı yapılaşma denetimi ve planlama araçlarının etkin uygulanması, alan kontrol mekanizmalarının düzenliliği yangın riskinin azaltılmasında belirleyici bir rol oynamaktadır.

8. ORMAN YANGINLARI YÖNETİMİNDE YENİ BİR PARADİGMA: KAMUCU, BÜTÜNCÜL VE MEKÂNSAL ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkiye'nin dört bir yanında yaşanan orman yangınları, ne yazık ki münferit doğa olayları olmaktan çıkmış, **sermaye birikimini önceleyen politik tercihlerle ağırlaştırılmış afetler** haline gelmiştir. Yaşamı riske atan bu kentleşme modelini tersine çevirmek ve yanan ormanlar, kaybolan kamusal sorumluluklar döngüsünü kırmak için, TMMOB Şehir Plancıları Odası olarak, **kamucu, entegre ve adalet temelli bir afet yönetimi** ve mekânsal planlama paradigmasına geçişi zaruri görüyoruz. Bu çerçevede, **Orman-Yerleşim Arayüzü (WUI)** bölgelerindeki riskin, **önleyici ve mekânsal planlama** araçlarıyla sıfırlanması, bilimsel ve toplumsal bilginin temel alındığı bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır.

8.1. Yangına Zemin Hazırlayan Politikaların Tersine Çevrilmesi ve Hukuki Reform

Yangınları felakete dönüştüren en kritik etken, bilimsel ve toplumsal bilgidен uzak duran, **doğal eşikleri aşan** ve ormansızlaşmaya zemin hazırlayan politiklardır. Bu politikalar yalnızca "yangın anı" yönetimini değil, yangın riskini büyüten arazi kullanımı kararlarını (tahsis, izin, satış ve statü zayıflatma mekanizmaları) kurumsallaştırarak orman-kent arayüzünde (WUI) kırılabilirliği artırmaktadır. Bu nedenle, öncelikle orman ekosistemlerini piyasaya açan tüm yasal mekanizmalar derhal iptal edilmeli, koruma statüleri güçlendirilmelidir.

Bu bağlamda, Anayasa'nın 169. ve 170. Maddelerine aykırı tüm düzenlemeler ortadan kaldırılmalıdır. Özellikle, orman vasfını hiçe sayan ve Cumhurbaşkanlığı Kararı ile keyfiyete olanak tanıyan **6831 sayılı Orman Kanunu'na Eklenen Ek Madde 16** ile orman sınırı dışına çıkarma uygulamaları ve 2B politikaları ile orman arazilerinin özel mülkiyete geçirilmesi derhal durdurulmalıdır. Yanan alanların imara açılması ise **Anayasal ve yasal düzeyde açıkça ve kesinlikle yasaklanmalıdır.**

Ayrıca, tahsisler için kullanılan "**kamu yararı**" kavramı, kısa vadeli ekonomik kazançlar için esnetilmek yerine; ormanların **ekolojik bütünlüğünü, biyoçeşitliliğini ve iklim**

kriziyle mücadeledeki rolü ile birlikte yerel halkların kullanım değeri bağlamında faydalanabilmesini merkeze alan bir çerçevede yeniden tanımlanmalıdır. Bu yeniden tanım, izin/tahsis süreçlerinde “varsayılan izin” yaklaşımını tersine çevirerek “varsayılan koruma” ilkesini esas almalı; kamu yararı değerlendirmesi ekolojik eşik, parçalanma (fragmentation), su rejimi ve yangın riski göstergelerini zorunlu parametreler haline getirmelidir. **Turizm, enerji (özellikle Rüzgar ve HES) ve madencilik** gibi politikaların yangın riski üzerindeki etkileri bilimsel olarak değerlendirilmeli, bu faaliyetlerin yer seçim kriterlerine sınırlamalar getirilerek, işletim modelleri ve denetimleri konusunda da düzenleyici politikalar geliştirilmelidir.

Orman yangınlarının önlenmesi, teknik çözümlerden önce kamusal sorumluluğun yeniden tesis edilmesini gerektirmektedir. Tahsisle temin edilen alanlarda örneğin elektrik dağıtımının özel şirketler eliyle yürütüldüğü mevcut yapıda, ormanlık alanlardan geçen enerji hatlarının bakım, temizlik ve güvenlik yükümlülükleri açık biçimde tanımlanmalı; bu yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediği bağımsız ve düzenli kamu denetimine tabi kılınmalıdır. Orman ekosistemlerinin ihtiyaç duyduğu arazi düzenlemeleri (iletim hatları altında ve çevresinde bitki temizliği, mesafe standartları, risk haritalaması) maliyet unsuru olarak değil, kamu güvenliği ve ekolojik koruma yükümlülüğü olarak ele alınmalıdır. Aksi hâlde, yangın sonrası müdahalelerle sınırlı kalan politikalar, yangınların yapısal nedenlerini ortadan kaldırmak yerine, tekrar eden felaket döngüsünü kalıcılaştıracaktır.

Bu reformların tamamlayıcısı olarak, **İklim Yasası** hızla revize edilmeli ve afet ile iklim uyum stratejileri, planlama süreçlerinin **zorunlu parçası** haline getirilmelidir.

8.2. WUI Odaklı Mekânsal Planlama İlkeleri ve Yönetmelik Zorunluluğu

Orman yangınlarının en büyük yıkımı yarattığı Orman-Yerleşim Arayüzü (WUI) bölgeleri, mekânsal planlamanın sıfır toleransla yaklaştığı kritik risk zonları olarak ele alınmalıdır. Avustralya (Bushfire Management Overlay - BMO), Kanada (FireSmart), Fransa (PPRIF) ve İspanya örneklerinde görüldüğü üzere; WUI alanları planlama sisteminin “özel rejimli alanları” olarak tanımlanmakta ve bu alanlarda yapılaşma serbestisi değil, yangın güvenliği esaslı kısıt rejimi uygulanmaktadır. Plansızlığı ve yaşamı riske atan bu çarpık yaklaşmayı sonlandırmak için, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı işbirliğinde, tüm WUI bölgelerinde zorunlu uygulanacak

bir “Yangın Riskli Alanlarda Yapılaşma Yönetmeliği” derhal çıkarılmalıdır.

Bu Yönetmelik çerçevesinde:

- **Risk Haritaları ve Yerleşim Kısıtlaması:** Ülke genelinde WUI kapsamına giren yerleşimlerin tanımlaması yapılarak, kentsel ve kırsal niteliklerine göre sınıflandırılması ve bu yerleşimlere ilişkin haritalama çalışmaları gerçekleştirilmelidir. İspanya’da uygulanan 500 m’lik tampon bölge yaklaşımı örnek alınarak, WUI bölgelerinde asgari yapılaşmasız alan mesafeleri ulusal düzeyde tanımlanmalıdır. Planlama hiyerarşisinin en üst aşamasından başlayarak, WUI bölgeleri için topoğrafya, bitki örtüsü ve iklimsel faktörlere göre risk haritaları oluşturulmalı ve bu haritalar, plan kararlarında esas bağlayıcı olmalı, yapılaşma yasağı, koşullu izin ve yapı güvenliği standartlarını tetikleyen referans belge niteliği taşımalıdır. Yüksek riskli zonlarda yeni yapılaşma kesinlikle yasaklanmalı ve mevcut yapı stokunun yoğunluğu azaltılmalıdır.
- **Savunulabilir Boşluk Zorunluluğu (Defensible Space):** Yeni yönetmelikle, yapılaşma alanı ile orman sınırı arasındaki mesafenin (Savunma Zonu) bölgenin şartlarına göre belirlenmesi yasal bir zorunluluk haline getirilmelidir. Yapılar çevresinde, bölgenin topografik özelliklerine göre kademeli boşluklar (tampon zon) oluşturulmalı, bu alanlarda yanmaz ve ısıya dayanıklı bitki türleri ile peyzaj unsurlarının kullanılması zorunlu hale getirilmelidir. Komşular arası koordinasyonla bitki temizliği uygulamaları yasal bir sorumluluk olarak tanımlanmalıdır.
- **Yerel Yönetimlere Yetki Devri:** Büyükşehir ve ilçe belediyeleri, kendi yetki alanları içerisindeki WUI bölgelerinde yangın risk haritaları hazırlama, ruhsat/yerleşime izin verme süreçlerinde yangın güvenliği şartlarını zorunlu kılma ve bu şartlara uymayan mülk sahiplerine yaptırım uygulama konusunda açıkça tanımlanmış yetkilerle donatılmalıdır. Bu, afet yönetimini yerel bilgi ve yönetim kapasitesini harekete geçiren bütüncül bir yapıya taşıyacaktır.
- **Risk azaltımı ve Acil Durum Eylem Planı Hazırlanması:** Yangın riskini azaltma ve acil durumlara sistemli müdahale için ormana komşu yerleşimlerde bağlama özgü yangın risklerini azaltma faaliyetleri tanımlanmalıdır. Risklerin azaltımında yerel ve merkezi yönetimler ile birlikte yerel halk ve sivil toplumun süreçteki rolleri, görevleri ve müdahale araçları belirlenmelidir. Acil durum eylem planları ile yangınlar esnasında hangi ekipmanlara ihtiyaç duyulduğu, yerel halk ve sivil toplumun yer aldığı örgütlenme şemaları hazırlanmalıdır.

- **WUI Bölgelerinde Veri Üretimi ve Erişimi:** Yangından etkilenme riski bulunan bölgelerde topoğrafya, bitki örtüsü ve iklim koşulları gibi teknik verilerin yanı sıra yerleşimin demografik, ekonomik ve mekansal verileri de güncel olarak toplanmalıdır. Bu veriler coğrafi bilgi sistemleri aracılığıyla erişilebilir hale getirilmeli, acil durumlarda ve plan, politika yapım süreçlerinde kullanıma hazır olmalıdır.

8.3. Entegre ve Kamucu Müdahale Sistemi ile Yapısal Güvence

Afet yönetimini kamusal bir sorumluluk olarak değil, parçalı ve piyasa odaklı bir müdahale pratiği olarak gören yönetim anlayışından derhal vazgeçilmelidir. Kamusal sorumluluğun terk edilmesi, Türk Hava Kurumu'nun kapasitesinin erozyona uğratılması ve yerel itfaiye teşkilatlarının kaynak yoksunluğu gibi yapısal zafiyetler acilen giderilmelidir.

- **Kamusal Müdahale Kapasitesinin Güçlendirilmesi:** Yangın söndürme hava filosu ve kara ekipmanları, ülkemizin afet-acil gündemi olarak ele alınarak güçlendirilmeli; yerel ve merkezi kurumlar arasında veriye dayalı ve afet risk haritalarıyla entegre bir koordinasyon sistemi kurulmalıdır.
- **Denetim-İzleme-Kontrol Mekanizmalarının Kamucu Biçimde Yeniden Kurulması:** Yangın riskini artıran unsurların önemli bir bölümü (enerji hatları, yol-servis koridorları, turizm/maden şantiye ağları, orman-kent arayüzündeki düzensiz yerleşim) denetimsizlikten beslenmektedir. Bu nedenle, orman alanları ve orman-kent arayüzü için kamusal ve zorunlu bir denetim rejimi tesis edilmelidir. Denetim sonuçları kamuya açık "yangın güvenliği raporu" olarak yayımlanmalı; ihlal durumunda faaliyet durdurma/izin iptali gibi etkili yaptırımlar uygulanmalıdır.
- **Yangına Dirençli Yapı Standartları:** Mevcut imar yönetmeliklerine "yangın riskli bölgeler" tanımlanarak, bu alanlara dair alınacak önlemler yasal hale getirilmeli; Yangın Riskine Karşı Uygunluk Sertifikası şartı getirilmelidir. Yapılarda kullanılacak malzemeler için risk seviyesine göre yapı sınıfları tanımlanmalı; metal çatı, yanmaz dış cephe kaplamaları ve yangına dayanıklı cam gibi malzeme kullanımı zorunlu hale getirilmelidir.
- **Altyapı ve Erişim Güvencesi:** Yeni imar planlarında yolların eni, sulama ve erişim altyapıları yangına göre şekillendirilmelidir. Risk altındaki yerleşimlerde, itfaiye bağlantılı, yeterli kapasiteye sahip merkezi su depolama sistemleri zorunlu kılınmalı ve bu altyapının planlaması imar ruhsatına koşul edilmelidir.

- **Ekolojik İhya ve Planlama:** Yanan orman alanlarının canlandırılması ve projelendirilen inşa süreci, ekolojik bütünlüğü gözetilen bir yaklaşımla yürütülmeli; yasa dışı veya yasal istisnalarla orman dışına çıkarılan ve henüz yapılaşmamış 2B ve Ek-16 alanları derhal Hazineye devredilerek ekolojik restorasyon planlarıyla yeniden orman vasfına kazandırılmalıdır. İhya yaklaşımı orman habitanını su rejimi, toprak, biyoçeşitlilik ve habitat sürekliliğini hedefleyen havza ölçekli restorasyon planlarına dayanmalıdır.

Türkiye’de orman ekosistemleri yalnızca ağaç topluluklarından ibaret değildir; bitki örtüsü, yaban hayatı, toprak ve su varlıklarıyla birlikte yaşayan bütüncül sistemlerdir. Bu nedenle ormanların kaybı, basit bir arazi kullanımını değişikliği değil, ekosistemlerin geri dönüşsüz yok oluşu anlamına gelir.

Ormansızlaşma çoğu zaman yalnızca yangınlarla ilişkilendirilse de çok daha büyük bir sorunun yalnızca bir boyutudur. Bir yanda iklim krizi, yetersiz önlemler ve yanlış arazi kullanımıyla artan yangın tehdidi; diğer yanda yasal düzenlemeler aracılığıyla orman arazilerinin hukuki statüsünün değiştirilmesi vardır. Bu iki süreç birbirinden bağımsız ilerlese de, birlikte ele alındığında çok daha ağır bir tabloyu ortaya çıkarmaktadır. Yangınlar ekosistemleri zayıflatırken, yasalar orman alanlarını rant üretimine açmakta; devlet eliyle kurumsallaşan ormansızlaşma politikaları, ekolojik yıkımı kalıcı hale getirmektedir. Böylece ormanlar yalnızca yangınlarla değil, aynı zamanda siyasal ve ekonomik tercihlerle parçalanmakta; ortaya çıkan toplam risk, gelecek nesillerin ortak yararını tehdit eden çok daha büyük bir tehlikeye dönüşmektedir.

Doğa tahribatına karşı bilimsel bilgiyle, sermaye odaklı mekânsal müdahalelere karşı **kamu yararıyla** ve toplumsal eşitsizlikleri derinleştiren afet yönetim algısına karşı **adalet ilkesiyle** mücadele edilmelidir. Yaşamı koruyan, müşterekleri savunan ve kamuyu gözetilen bütüncül ve kapsayıcı bir yönetim anlayışı, Türkiye’nin yangın gerçeği karşısındaki tek savunma hattıdır.

KAYNAKÇA

Acara, E. (2022). Türkiye'deki güncel ekolojik çelişkilerin kentsel kökenleri. E. Acara & M. Penpecioglu (Ed.), Tamamlanmamış kentsel devrim: Günümüz Türkiye'sinde kent, kriz ve gündelik hayat içinde (ss. 97-116). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Alonso-Fradejas, A. (2021). 'Leaving no one unscathed' in sustainability transitions: The life purging agro-extractivism of corporate renewables. *Journal of Rural Studies*, 81, 127-138. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.10.001>

Arboleda, M. (2020). *Planetary mine: Territories of extraction under late capitalism*. Verso.

Bodrum Haber. (2021, 31 Temmuz). Bodrum'da dikkat çeken yangın manzarası. <https://bodrumhaber.com/bodrumda-dikkat-ceken-yangin-manzarasi/>

Brenner, N., Schmid, C. (2015). Towards a New Epistemology of the Urban?. *City*, 19(2-3), 151-182

Bruna, N. (2022). A climate-smart world and the rise of green extractivism. *The Journal of Peasant Studies*, 49(4), 839-864.

Cumhuriyet. (2025, 20 Aralık). Kamu Denetçiliği Kurumu'ndan "yangın" kararı: 'Elektrik tipik bir kamu hizmetidir, maliyet savunması yapılamaz'. <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/kamu-denetciligi-kurumu-ndan-yangin-karari-elektrik-tipik-bir-kamu-hizmetidir-maliyet-savunmasi-yapilamaz-2462942>

Gazete Oksijen. (2023, 11 Ağustos). Kaz Dağları'nın %76'sı madenlere ruhsatlı. <https://gazeteoksijen.com/turkiye/kaz-daglarinin-76si-madenlere-ruhsatli-185955>

Giritlioğlu, P. P. (2020). Planlama perspektifinden orman sınırı dışına çıkartılan alanlar sorunu: İstanbul örneği. *Planlama*, 30(2), 198-220.

Dünya Bankası. (2010). *World development report 2010: Development and climate change*. World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-7987-5>

Harvey, D. (2003). *The new imperialism*. Oxford University Press.

Holdinghausen, H. (2023). The great race for resources. *Böll Thema*, 2-23.

Hu, Z. (2023). Towards solar extractivism? A political ecology understanding of the solar energy and agriculture boom in rural China. *Energy Research & Social Science*, 98, 1-13.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli. (t.y.). Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli resmi internet sitesi. <https://www.ipcc.ch/> adresinden 29 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.

İklim Haber. (2025, 16 Haziran). Madenlere "Süper İzin" teklifi: Ekokırımın önü daha da açılıyor!. <https://www.iklimhaber.org/madenlere-super-izin-teklifi-ekokirimin-onu-daha-da-aciliyor/>

IPCC. (2021). *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009157896>

McKay, B. M. (2017). Agrarian extractivism in Bolivia. *World Development*, 97, 199-211.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (2020). Türkiye 2020 iklim değerlendirmesi raporu. <https://www.mgm.gov.tr/FILES/iklim/yillikiklim/2020-iklim-raporu.pdf>

Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (t.y.). İklim değişikliği projeksiyonları. <https://mgm.gov.tr/iklim/iklim-degisikligi.aspx?s=projeksiyonlar>

Mora-Motta, A., Stellmacher, T., Pacheco Habert, G., & Henríquez Zúñiga, C. (2020). Between extractivism and conservation: Tree plantations, forest reserves, and peasant territorialities in Los Ríos, Chile. F. Fuders & P. J. Donoso (Ed.), *Ecological economic and socio ecological strategies for forest conservation* içinde. Springer Nature.

Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2025). Zeytinlikler ve maden sahaları bilgi notu. https://www.mugla.bel.tr/zeytin/assets/docs/Zeytin_Maden_Bilgi_Notu.pdf

Orman Genel Müdürlüğü [OGMgovtr]. (2025, 6 Eylül). YANAN ORMANLIK ALANA OTEL YAPILAMAZ ... 2007'de Güvercinlik'te çıkan orman yangınında 223 hektar alan zarar görmüştür [Tweet]. X. <https://x.com/OGMgovtr/status/1951014860210512294>

Petras, J., & Veltmeyer, H. (2014). *Extractive imperialism in the Americas: Capitalism's new frontier*. Brill.

Sol Haber. (2025, 19 Temmuz). Denetim yok, soruşturma yok: 'Özelleştirmeler sonucu elektrik hattı kaynaklı yangınlar katlandı'. <https://haber.sol.org.tr/haber/denetim-yok-sorusturma-yok-ozellestirmeler-sonucu-elektrik-hatti-kaynakli-yaninlar-katlandi>

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2017, 23 Mayıs). İstanbul Milletvekili Gülay Yedekçi'nin 7/9919 esas sayılı yazılı soru önergesi hakkında Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın cevabı. <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D26/Y2/T7/WebOnergeMetni/071f122a-5472-4e53-9ad3-d48af4ec0c57.pdf>

Sözcü. (2021, 31 Ekim). Bodrum'da dikkat çeken yangın manzarası. <https://www.sozcu.com.tr/bodrumda-dikkat-ceken-yanin-manzarasi-wp6565251>

TMMOB. (2025, 16 Mayıs). EMO: Elektrik nedenli orman yangınları için önlem çağrısı. <https://www.tmmob.org.tr/icerik/emo-elektrik-nedenli-orman-yaninlari-icin-onlem-cagrisi>

Türkiye Ormancılar Derneği. (2022, 13 Nisan). Ormansızlaşmanın yeni dayanağı EK 16. <https://www.ormancilardernegi.org/HaberDetay?Id=57&t=1>

Türkiye Ormancılar Derneği. (2025). 13.06.2025 tarihli "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" hakkında Türkiye Ormancılar Derneğinin görüşü. <https://www.ormancilardernegi.org/Documents/33b4e0e7-c9a2-4c43-8392-ef6cdaba55c4.pdf>

T24. (2022, 28 Nisan). Çevre, Şehircilik ve İklimlendirme Bakanlığı, Fatsa'da siyanür kullanan şirketin yeni ÇED talebini reddetti. <https://t24.com.tr/haber/cevre-sehircilik-ve-iklimlendirme-bakanligi-fatsa-da-siyanur-kullanan-sirketin-yeni-ced-talebini-reddetti%2C1030899>

Ulutaş, M. (2025, 13 Temmuz). Elektrik kaynaklı orman yangınları ancak kamusal bir anlayışla önlenabilir. BirGün. <https://www.birgun.net/makale/elektrik-kaynakli-orman-yaninlari-ancak-kamusal-bir-anlayisla-onlenebilir-638056>

UN-Habitat. (2011). *Cities and climate change: Global report on human settlements 2011*. Earthscan.

Ünker, P. (2025, 4 Temmuz). Orman yangınları: Enerji hatları alarm mı veriyor? Deutsche Welle. <https://www.dw.com/tr/orman-yang%C4%B1nlar%C4%B1-enerji-hatlar%C4%B1-alarm-m%C4%B1-veriyor/a-73145563>

Veltmeyer, H. (2013). The political economy of natural resource extraction: A new model or extractive imperialism? *Canadian Journal of Development Studies*, 34(1), 79-95.

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

